

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

สารนิพนธ์
ของ
วีระ ปันทรัพย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

สารนิพนธ์
ของ
วีระ ปันทรัพย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

บทคัดย่อ
ของ
วีระ ปันทรัพย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

วีระ ปันทรัพย์. (2551). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร อําเภอเมือง
มุทสาคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: ดร.จรรวณ พลอยดวงรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร อําเภอเมืองมุทสาคร
ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ
ด้านการวัดและประเมินผล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร อําเภอเมืองมุทสาคร ปีการศึกษา
2550 จำนวน 185 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณ
ค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ
(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
การวิเคราะห์แบบแปรปรวนทางเดียว(One-Way ANOVA) และค่าสถิติ t-test (Independent
Sample)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามุทสาคร อําเภอเมืองมุทสาคร ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ
มาก

2. การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร อําเภอเมืองมุทสาคร จำแนกตามกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำการสอน พบว่า

2.1 ครูที่สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่ทำการสอนในช่วงชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

A STUDY OF LEARNING CONDITIONS FOLLOWING SUFFICIENT ECONOMY
MANAGED BY TEACHERS OF SCHOOL UNDER SAMUTSONGKHRAM
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AMPHOE MUANG
SAMUTSONGKHRAM

AN ABSTRACT
BY
WEERA PANSUP

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Education Administration
at Srinakharinwirot University
May 2008

Weera Pansup. (2008). *A Study of Learning Conditions Following Sufficient Economy Managed by Teachers of School under Samutsongkhram Educational Service Area Office, Amphoe Muang Samutsongkhram*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Dr. Jaruwan Ploydaungrat

The purposes of this research were to study learning conditions management following the Sufficient Economy principles of teachers in schools under Samutsongkhram Educational Service Area Office in 3 aspects, i.e. learning and teaching activity management, teaching media and learning resources, and measurement and evaluation. The samples for this study consisted of 185 teachers in the schools under Samutsongkhram Educational Service Area Office in the 2007 academic year. The instrument used for data collection was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of .94. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, One-Way ANOVA, and t-test (Independent Samples).

The results are as follows.

1. The learning conditions management following the Sufficient Economy principles of teachers in schools under Samutsongkhram Educational Service Office as a whole and the 3 aspects, i.e. learning and teaching activity management, teaching media and learning resources, and measurement and evaluation were at the high level.

2. The comparisons of the learning conditions management following the Sufficient Economy principles of teachers in schools under Samutsongkhram Educational Service Area Office by subject areas and class intervals as follows.

- 2.1 The teachers teaching different subject areas did not manage the learning conditions following the Sufficient Economy principles differently.

- 2.2 The teachers teaching different class intervals did not manage the learning conditions following the Sufficient Economy principles differently.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ โดยกรุณาให้แนวคิดและแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ช่วยเหลือ แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนติดตามความก้าวหน้าในการจัดทำสารนิพนธ์นี้อย่างต่อเนื่องจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. ไพบุลย์ อ่อนมั่ง กรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้และข้อคิดในการปรับปรุงสารนิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ และ อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ คณาจารย์ทุกท่านของภาควิชาการบริหารการศึกษา ที่ให้ความเมตตา ความรู้ และแนวทางในการจัดทำสารนิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง ผู้อำนวยการเผด็จ บุญทรง ศิกษานิเทศก์ แมนสรวง เพ็ญ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่ได้ให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูล และบุคคลที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี คือคณะครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่กรุณาตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

สำหรับบุคคลที่สำคัญในการเป็นกำลังใจ ให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี คือ ครอบครัว ภรรยา บุตรสาว เพื่อนๆในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 4 ภาคพิเศษ (ราชบุรี) เพื่อนครูโรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม ทุกท่านที่ให้ความกรุณาในด้านต่างๆ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้อบรมให้ความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

วีระ ปันทรัพย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของเนื้อหา.....	6
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมุติฐานในการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.....	13
ข้อมูลด้านการศึกษาของพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.....	13
แนวการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม.....	16
ประวัติความเป็นมาของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม.....	19
ลักษณะทั่วไปของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม.....	19
สภาพการจัดการศึกษา.....	20
การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	23
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	23
ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง.....	24
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	27
ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง.....	29

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
แนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง.....	33
การนำแนวพระราชดำริทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ.....	34
บทบาทของครูในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา.....	35
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	37
ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	37
ความสำคัญกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	38
จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	39
คุณลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีประสิทธิผล.....	41
การจัดสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้.....	43
ความหมายของสื่อการสอน	43
ประเภทของสื่อการสอนให้เกิดการเรียนรู้	45
ประโยชน์และความสำคัญของสื่อการสอนให้เกิดการเรียนรู้.....	48
ความหมายของแหล่งเรียนรู้.....	51
ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้.....	52
แนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้.....	53
ประเภทของแหล่งเรียนรู้.....	53
การวัดผลประเมินผล.....	55
ความหมายของการวัดผลประเมินผล	55
การวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน.....	57
เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน.....	58
มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....	60

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ข้อมูลพื้นฐานของครูตามตัวแปรต้น.....	62
สาระการเรียนรู้.....	62
ระดับช่วงชั้น.....	62
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
งานวิจัยในประเทศ.....	63
งานวิจัยต่างประเทศ	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	67
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	69
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	69
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	90
วิธีดำเนินการวิจัย.....	90
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
อภิปรายผล.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	97
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	97

บรรณานุกรม.....	98
ภาคผนวก.....	105
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	118

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม	20
2	ข้อมูลโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม (ปีการศึกษา 2550).....	21
3	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแยกตามโรงเรียน.....	68
4	จำนวนและร้อยละของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จำแนกตามกลุ่ม สาระการเรียนรู้ที่สอนและช่วงชั้นที่ทำการสอน.....	75
5	ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการ เรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง สมุทรสงคราม โดยรวม และรายด้าน.....	76
6	ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการ เรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง สมุทรสงคราม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	77
7	ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัด การเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง สมุทรสงคราม ในด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้.....	81
8	ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัด การเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง สมุทรสงคราม ในด้านการวัดและประเมินผล.....	84

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

9	ค่าเฉลี่ยและความเป็นมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร อําเภอเมืองมุตสาคร จําแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	87
10	เปรียบเทียบ สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุตสาคร อําเภอเมืองมุตสาคร จําแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน.....	88
11	เปรียบเทียบ สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุตสาคร อําเภอเมืองมุตสาคร โดยรวมและรายด้าน จําแนกตามช่วงชั้นที่ทำการสอน.....	89

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
2 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	29

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคล มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มุ่งเน้นพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society)” การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย มุ่งสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ เป็นสังคมที่เข้มแข็งที่คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสมานฉันท์บนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรมสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคน โดยใช้ระบบการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด (มาตรา 22) และเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม (มาตรา 23) ทั้งนี้ ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดและฝึกปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาได้ โดยการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่ผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างสมดุล สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ (มาตรา 24) ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว และร่วมเรียนรู้พร้อมกับผู้เรียนด้วย ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงข้อท้าทายของการจัดการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปของครู เพื่อจักได้ตระหนักถึงความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของครูให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมความรู้และปลูกฝังประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนค่านิยมในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สาระสำคัญสาระสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยประการหนึ่ง การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามศักยภาพ” ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น หมายถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ตามศักยภาพ สอดคล้องกับความสามารถความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้ค้นพบหรือมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ที่มีความหมายให้แก่ตนเอง พร้อมทั้งคำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึก จิตใจของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

(วสันต์ ทองไทย. 2545: 30)

การดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้จะบังเกิดผลสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องส่งเสริมให้ครู ผู้บริหาร สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีความสำนึก ตระหนักถึงภารกิจและมี วิสัยทัศน์ร่วมกัน คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรการโดยตรงในการสื่อสารที่มี ความชัดเจนในการปฏิบัติและต่อเนื่องกันได้แก่ มีการกำหนดเนื้อหาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้และวิธีการ จัดการพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนเจตคติและวัฒนธรรม การเรียนรู้ที่เน้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกันและมี การปฏิบัติจริง โดยจัดให้มีโครงการส่งเสริมและพัฒนาครูแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งหัวใจสำคัญในการพัฒนาประกอบด้วย เนื้อหา และการปฏิบัติจริง 4 ประการ คือ ด้านองค์ความรู้ วิธีการ ทักษะ การเปลี่ยนเจตคติของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการ ปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางใหม่ และการเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านการเรียนรู้ โดยเปลี่ยนความนึกคิดและ พฤติกรรม รวมทั้งความเคยชินทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนจึงเป็นสถานที่สำคัญในการให้การศึกษาแก่บุคคลมีความรู้ความสามารถที่จะ ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมาเน้นหนักไปทางการ ขยายปริมาณการรับนักเรียนในระดับโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่การศึกษามีได้หยุดอยู่เพียงระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาเท่านั้น กระบวนการศึกษาเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งกลางของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน มากที่สุด และครูเป็นผู้ซึ่งมีบทบาทสูงสุดในการวางแผนการจัดระบบการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิด การเรียนรู้ที่หลากหลายและบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อให้นักเรียนเกิด การเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตและแสดงว่า บุคคลนั้นมีความเจริญเติบโต การเรียนรู้เป็นหัวใจของการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาก็คือสถานที่ที่จัด กระบวนการเรียนรู้อย่างได้ผลในทางพุทธศาสนา การเรียนรู้ เป็นการจัดการกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับศิษย์ การจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดธาตุรู้ ร่วมกับการฝึกหัด อบรมกาย วาจา ใจ การเผชิญสถานการณ์การแก้ปัญหาด้วยการรู้คิดอย่างถูกต้องแยกคาย กระบวนการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดผลอย่างบูรณาการแก่ผู้เรียน คือสร้างความรู้ความคิด ความสามารถ และความดี (สุมน อมรวิวัฒน์. 2543: 2)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ให้มีผลการบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เป็นต้นไป ทำให้การระบบการ ปฏิรูปการศึกษา ระบบบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้งบุคลากร ทรัพยากร ได้มีการ เปลี่ยนแปลงยุบหน่วยงานทางการศึกษาเป็นหน่วยเดียวกัน จากผลบังคับใช้ดังกล่าว สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเดิมต้องถูกยุบเลิกไป และได้ประกาศจัดตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขต ซึ่งอยู่ภายใต้การจัดการ ควบคุม ดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นศึกษา ขั้นพื้นฐาน และตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้ กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ การ บริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ และสถานศึกษา โดยตรง(สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. 2545ก: คำนำ)

จังหวัดสมุทรสงครามมีเขตพื้นที่การศึกษาเพียงเขตเดียวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม มีหน้าที่ดูแลจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที

สถานศึกษาในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสมุทรสงคราม ที่ร่วมกันจัดการศึกษา ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 31 โรงเรียน จำนวนครู 491 คน จำนวนนักเรียน 8,444 คน จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 โรงเรียนและระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 7 โรงเรียน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และถือว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการพัฒนางานด้านการศึกษาเพื่อมุ่งสู่การประกันคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดย ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูรับผิดชอบ

การจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ได้นำแนวคิดตามหลักการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งดร. ชัยฤทธิ์ สีลาเดช จากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้นำ เอกสารมาเผยแพร่ในโครงการประชุมทางวิชาการ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนตั้งอยู่บนทางสายกลางและความไม่ ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผนการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้ผสมผสาน หลักการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลายบูรณาการกับเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละระดับชั้น

ปัญหาของครูกับการขับเคลื่อนการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ใน

โครงการประชุมทางวิชาการ เรื่อง “การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามเข้าร่วมประชุมสัมมนา เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 ณ หอประชุมศาลารวมใจ เทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี พบปัญหาของครูกับการขับเคลื่อนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา คือ 1) ความไม่เข้าใจตัวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ภาระในหน้าที่ความรับผิดชอบมีมาก 3) ค่านิยมไม่เป็นแบบอย่างที่ดี 4) ไม่สามารถบูรณาการกับการเรียนการสอนได้ 5) ต่อต้าน ไม่เห็นด้วย (ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. 2550: 19)

การพัฒนาครูผู้สอนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูคือบุคคลสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยครูต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต และ ครูควรต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพและนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตได้ จึงสรุปว่าการขับเคลื่อนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จะสำเร็จได้ เพราะทุกฝ่ายเห็นคุณประโยชน์ที่จะเกิดกับเด็กและประเทศชาติ แล้วเต็มใจปฏิบัติงานตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้เกิดประสิทธิภาพ ต้องการทราบถึงสภาพการจัดการเรียนรู้ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะสรุปเป็นข้อมูลและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตลอดจนวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาต่อไป

งานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงครามใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในการนำไปวางแผน พัฒนาจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้พื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อ เกื้อกูลกัน มีคุณภาพชีวิตที่ดี เด็ก เยาวชนและผู้สนใจ นำไปปฏิบัติให้เกิดคุณค่าในการดำรงชีวิตและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยจำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำการสอน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นประโยชน์สำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริการการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 1.2 ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้
- 1.3 ด้านการวัดและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่ทำการสอนระดับช่วงชั้น 1-2 ปีการศึกษา 2550
จำนวน 359 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในปีการศึกษา 2550 ทำการสอนระดับช่วงชั้น 1-2
โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และ
สุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้กลุ่มสาระการ
เรียนรู้เป็นชั้น (Strata) ในการแบ่งและทำการสุ่มครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้การสุ่มอย่างง่าย
ได้ครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวมทั้งสิ้น 185 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน 8 กลุ่มสาระ

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 5) ศิลปะ
- 6) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

3.1.2 ช่วงชั้นที่ทำการสอน แบ่งออกเป็น

- 1) ช่วงชั้นที่ 1
- 2) ช่วงชั้นที่ 2

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้
- 3) ด้านการวัดและประเมินผล

4. นวัตกรรมเฉพาะ

4.1 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเพื่อนำไปสู่ความพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางในการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของคนไทย สังคมไทย เพื่อก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายใน และจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาวางแผน ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ

4.2 การจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีความคิด มีปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผล ดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ปรากฏตามความเป็นจริงใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

4.2.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการ อย่างรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้ก้าวหน้า พร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างมั่นคง และยั่งยืน

4.2.2 ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ หมายถึงการที่ครูได้ใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เพลง บทกลอน หนังสือประกอบการเรียน เอกสารประกอบการเรียน ใบงาน ใบความรู้ แบบบันทึกรายรับ - รายจ่าย บ้านและชุมชนของนักเรียน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน องค์กรในชุมชน คุรุภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ห้องสมุด ตลอดจนการสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

4.2.3 ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การที่ครูออกแบบเครื่องมือในการวัดผลการเรียนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งสังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม อภิปราย

ถาม – ตอบ ตรวจผลงาน การตรวจแบบบันทึก การทดสอบความรู้ การจัดทำผังความคิด
ครอบคลุมหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงการตรวจโครงงานนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมการ
ปฏิบัติงาน ด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสม สอดคล้องกับ
กิจกรรม เนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนแล้วนำผล
จากการวัดไปตัดสินคุณค่า ของระดับความสามารถ เพื่อนำผลไปพัฒนาผู้เรียน และการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ต่อไป

4.3 ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่เป็นครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนตาม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ระดับช่วงชั้นที่ 1-2 ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

4.4 โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง
สมุทรสงคราม หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544 เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองสมุทรสงคราม

4.5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน หมายถึง ครูที่มีหน้าที่สอนตามกลุ่มสาระการ
เรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถานศึกษา ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการ
เรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา
การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

4.6 ช่วงชั้นที่ทำการสอน หมายถึง ครูที่มีหน้าที่สอนช่วงชั้นที่ 1-2 ตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำแนกเป็น

- 1) ช่วงชั้นที่ 1 หมายถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
- 2) ช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จากการ
ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการเรียนรู้เป็นบทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนไม่ว่าจะ
เป็นการจัดการศึกษาในระดับใดก็ตาม ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 54) ได้กล่าวถึงกระบวนการ
เรียนรู้มีองค์ประกอบย่อยที่ครูผู้สอนจะต้องดำเนินการ ได้แก่ การเรียนการสอน การจัดทำเอกสาร

การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และการประเมินผล การสอน สอดคล้องกับ เอกรินทร์ สีมหาศาล (2546: 299–329) กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ มีการวัดและประเมินผล ออกแบบเครื่องมือวัดผล และประเมินผลตามสภาพจริง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเทียนเล่มหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมอบให้แก่ประชาชน เพื่อเป็นเครื่องชี้ทางสว่างในการดำเนินชีวิต ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอันเชี่ยวกรากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งระบบเศรษฐกิจและวิถีแห่งการปฏิบัติตน ที่ถูกออกแบบโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศทั้งทางภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้วยพระวิสัยทัศน์อันยาวไกลเศรษฐกิจพอเพียง คือเครื่องมือที่สามารถนำพาประเทศให้รอดพ้นจากปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจโลกรอบใหม่ (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. 2550: คำนำ)

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 58-63) ได้ให้แนวทางการนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทางด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ วิธีหรือแนวทางการจัดการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีวิธีการดังนี้ คือส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิถีคิด บุรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกประยุกต์ ปฏิบัติสู่การดำรงชีวิต ส่งเสริมให้บุคคล มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีเจตคติ ดำรงชีวิตบนพื้นฐานความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน อดออม ขยันหมั่นเพียร มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และกล่าวถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาคือ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติด้านการศึกษา อันประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนเป็นปัจจัยหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีเหตุผล รวมถึง ผู้ปกครอง ครอบครัว สังคมและรัฐ ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

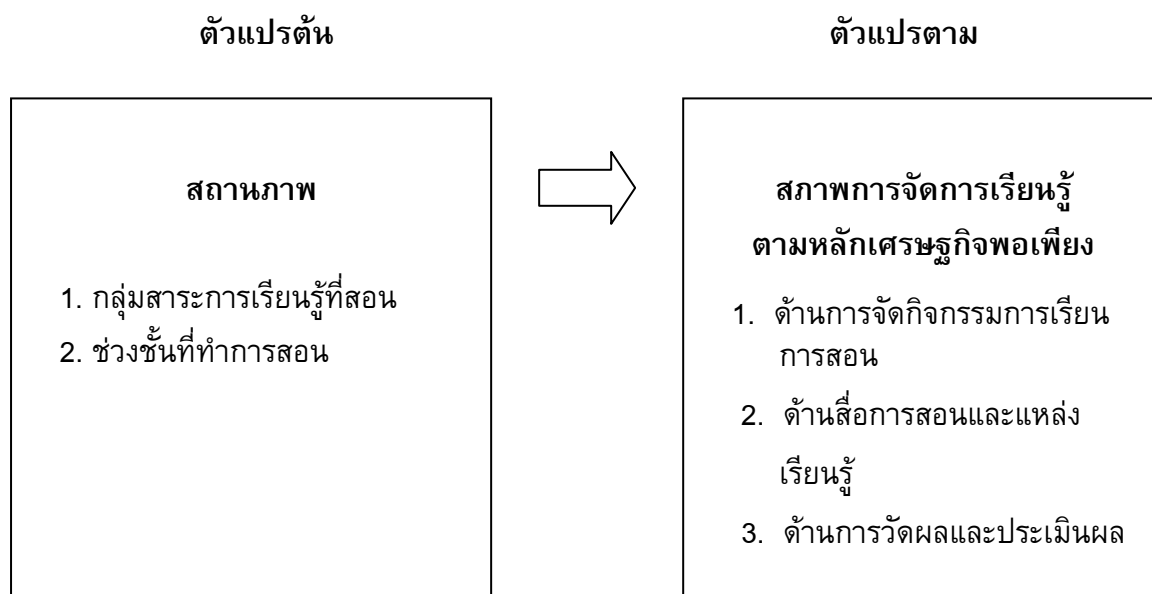
ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550: 3) ได้กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์ สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการจึงเป็นการบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆและการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน การบรรลุเป้าหมายข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่างๆให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัว

และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ทำนองเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการ (2550: ออนไลน์) ได้กำหนดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาปีงบประมาณ 2550 ในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ได้นำหลักแนวคิดกำหนดการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มาปรับปรุงเพื่อใช้ในการพัฒนาครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

ผู้วิจัยได้ประสานแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ เอกรินทร์ สีมหาศาล พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ และกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม เพื่อนำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัยสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

ข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากกรมวิชาการ (2545: 5) ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็น 4 ช่วงชั้น ซึ่งผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษา 2 ช่วงชั้น ตามระดับการพัฒนาของผู้เรียน คือช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พร้อมทั้งกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม คือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งผู้วิจัยได้นำผลวิจัยของ มณธิรา ปันดี (สิทธิชัย จันทานนท์. 2548: 9-10; อ้างอิงมาจาก มณธิรา ปันดี. 2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ครูที่สอนในระดับชั้นต่างกัน มีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ) แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงเลือกกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังปรากฏในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย มีดังนี้

1. ครูที่ปฏิบัติการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน
2. ครูที่ทำการสอนในช่วงชั้นต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. การจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 2.2 ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้
 - 2.3 ด้านการวัดและประเมินผล
3. ข้อมูลพื้นฐานของครูตามตัวแปรต้น
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

1.1 ข้อมูลด้านการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม เป็นส่วนราชการบริหารราชการส่วนกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บริหารสูงสุดในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม และเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่เลขที่ 140 หมู่ 3 ถนนเอกชัย ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม 75000

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 85 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับอนุบาลศึกษา และระดับประถมศึกษา จำนวน 61 โรงเรียน ระดับอนุบาลศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 15 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา

จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนข้าราชการครู 1,339 คน พนักงานราชการ 15 คน ลูกจ้างประจำ 116 คน ลูกจ้างชั่วคราว 34 คน มีบุคลากรทางการศึกษา 112 คน

นักเรียนในเขตพื้นที่บริการ จำนวน 22,075 คน ได้แก่ ก่อนประถมศึกษา 2,668 คน นักเรียนประถมศึกษา 10,524 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 6,367 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2,516 คน นักเรียนที่เป็นเด็กพิการและกลุ่มพิเศษ จำนวน 204 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ก: บทนำ) มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ กำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณของหน่วยงานในสังกัด
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตามประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและรวบรวมสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานงานระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม การวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสานส่งเสริมการดำเนินงานของอนุกรรมการและคณะทำงานด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดโครงสร้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 6 กลุ่มงานและ 1 หน่วย คือ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มนโยบายและแผน 4) กลุ่มส่งเสริมการศึกษา 5) กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และ 6) กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 7) หน่วยงานตรวจสอบภายใน

วิสัยทัศน์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทสาคร เป็นหน่วยงานหลักในการจัดและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค เน้นความรู้คู่คุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ พัฒนาสู่มาตรฐาน รักชีวิตธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ให้มีผลการบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เป็นต้นไป ทำให้การระดมการปฏิรูปการศึกษา ระบบบริหารและการจัดการศึกษา รวมทั้งบุคลากร ทรัพยากร ได้มีการเปลี่ยนแปลงยุบหน่วยงานทางการศึกษาเป็นหน่วยเดียวกัน จากผลบังคับใช้ดังกล่าว สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเดิมต้องถูกยุบเลิกไป และได้ประกาศจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 175 เขต ซึ่งอยู่ภายใต้การจัดการ ควบคุม ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่ และสถานศึกษาโดยตรง (สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. 2545ก: คำนำ)

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จังหวัดมุกดาหารจึงมีเขตพื้นที่การศึกษาเพียงเขตเดียวคือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร มีหน้าที่ดูแลจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอคำชะอี และอำเภอบางคนที

1.2 แนวการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคมมีความสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ “เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6) การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การศึกษาทุกระบบต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน ผูกทักษะกระบวนการคิด ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ปฏิบัติคุณธรรม ค่านิยมที่พึงามครูต้องจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและ สื่อการเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย รัฐส่งเสริมการจัดแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ มีการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 7)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 8(2) กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา มาตรา10 ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ข: 6) การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ และผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 27 ระบุให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546ค: 13)

กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามและสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาในระดับพื้นที่ ต้องปฏิรูปการบริหารและการจัดการเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ (มาตรา 39) โดยมีกรอบสำหรับเป็นแนวทางการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการศึกษา (พ.ศ. 2550-2552) ได้แก่

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 73 และ มาตรา 81
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
4. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ
5. นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

นโยบายการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2550 - 2551

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำนโยบายด้านสังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้สู่สังคม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ กำหนดเป็นนโยบายและเป้าหมาย คือเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรม นำความรู้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมในการนำคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: ออนไลน์)

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทบทวนสภาพแวดล้อมขององค์กรจากการนำผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ปี 2550 ที่พิจารณาจากเป้าหมาย จุดเน้นของกิจกรรม

สำคัญที่ได้ติดตามจากทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำมาปรับปรุงงานหลักตามนโยบาย และงานสนองนโยบายให้มีมิติความต่อเนื่อง แก่จุดบกพร่อง และพัฒนา ให้เกิดความก้าวหน้าส่งผลสู่ นโยบายด้านสังคมของรัฐบาล และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังมีรายละเอียดของ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณภาพตามมาตรฐาน

พันธกิจ

ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนาให้เป็น บุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

กลยุทธ์

กิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้นกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วยสถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่เชื่อมโยงสู่ การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระต่างๆ และสู่วัฒนธรรมองค์กรในระดับต่างๆ ทั้งนี้ให้ความสำคัญแก่ การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติเป็นพิเศษ

กล่าวโดยสรุป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ กำกับ ติดตาม จัดการศึกษา ได้เล็งเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา จึงนำนโยบายด้านสังคม คือให้ผู้เรียน ตระหนักและเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นนโยบายเร่งด่วนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำนโยบาย ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่เปิดการสอน ในช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 24 โรง ได้นำนโยบายดังกล่าวมาเป็นแนวทางให้สถานศึกษาในแต่ละแห่ง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2550 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนหลัก เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาต่อไป

1.3 ประวัติความเป็นมาของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม

อำเภอเมืองสมุทรสงคราม เป็นอำเภอที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ปรากฏหลักฐานว่า ก่อนที่จะมีชื่อว่าอำเภอเมือง ได้มีการโยกย้ายสถานที่ ตลอดจนเปลี่ยนชื่ออำเภอมาแล้วหลายชื่อ ตามปรากฏในหนังสือ "สมุทรสาปรี" และหนังสือราชการบ่งไว้ว่า ได้มีการตั้งชื่ออำเภอนี้ เมื่อปี พ.ศ. 2440 มีชื่ออำเภอในครั้งแรกว่า "อำเภอลมทวน" โดยอยู่ที่ปากคลองลัดจวน (คำว่าจวน หมายถึง บ้านพักของผู้ว่าราชการจังหวัดในสมัยก่อน) ที่ใช้ชื่อลมทวน เห็นจะเป็นเพราะอำเภอตั้งอยู่บริเวณ คู่ของแม่น้ำแม่กลอง ที่มีลมทวนไม่เหมือนกับคูน้ำต่อนอื่น ๆ ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้ เปลี่ยนชื่ออำเภอลมทวน เป็นชื่ออำเภอเมืองฯ จนถึงปี พ.ศ. 2444 ทางราชการจัดสร้างที่ว่าการ อำเภอในที่ดินที่เป็นที่ธรณีสงฆ์วัดใหญ่ ริมแม่น้ำแม่กลอง ระหว่างปากคลองแม่กลองกับคลองลัด จวน นับเป็นการสร้างที่ว่าการอำเภอเป็นครั้งแรก เพราะก่อนหน้านี้จะใช้บ้านพักของนายอำเภอ หรือบ้านพักของผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นที่ทำการ ชื่ออำเภอจึงเปลี่ยนชื่อจากอำเภอเมืองเป็นอำเภอบ้านปรก ต่อมาในปี พ.ศ. 2465 กองโรงเรียนพลทหารเรือที่ 1 ได้ยุบเลิกโดยยกอาคารและที่ดิน มอบให้กระทรวงมหาดไทย สำหรับตั้งศาลากลางจังหวัด เพราะเดิมเป็นที่ธรณีสงฆ์และน้ำเซาะพัง และได้เปลี่ยนชื่ออำเภอบ้านปรกเป็น อำเภอแม่กลอง

การตั้งชื่ออำเภอในสมัยนั้น พอสันนิษฐานได้ว่า คงถือเอานามตำบลของที่ตั้งอำเภอ เป็นหลักฐานในการตั้งชื่ออำเภอ ดังจะเห็นได้จาก เมื่อครั้งที่ว่าการอำเภออยู่ที่ตำบลลมทวน ก็ เรียกชื่ออำเภอลมทวน เมื่อย้ายมาอยู่ที่ตำบลบ้านปรก เรียกอำเภอบ้านปรก ย้ายไปอยู่ที่ตำบล แม่กลอง เรียกอำเภอแม่กลอง ต่อมาทางราชการได้พิจารณาเห็นว่า เพื่อประโยชน์และความสะดวก แก่ประชาชนและทางราชการ ประกอบกับเพื่อรักษาไว้ซึ่งประวัติศาสตร์แห่งท้องถิ่น จึงได้ประกาศ เปลี่ยนชื่ออำเภอเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดใหม่ทั่วราชอาณาจักร ให้เป็นอำเภอเมืองของจังหวัด นั้น ๆ ตามประกาศในพระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนนามจังหวัดและอำเภอบางแห่ง พุทธศักราช 2481 ดังนั้นอำเภอแม่กลอง จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น "อำเภอเมืองสมุทรสงคราม" ตั้งแต่นั้นมา (สุรจิต ชีรเวทย์. 2535: 81-82)

1.4 ลักษณะทั่วไปของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม

ที่ตั้งอำเภอเมืองสมุทรสงคราม เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสมุทรสงคราม มีเนื้อที่ ประมาณ 169 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ร้อยละ 40.62 ของพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมี อาณาเขตติดต่อกันดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอบ้านแพ้ว
		(จังหวัดสมุทรสาคร) อำเภอดำเนินสะดวก
		(จังหวัดราชบุรี)

ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ่าวแม่กลอง (อ่าวไทย)
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบ้านแหลม (จังหวัดเพชรบุรี)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบางคนที อำเภออัมพวา

การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

อำเภอเมืองสมุทรสงครามแบ่งเขตการปกครองย่อย เป็น 11 ตำบล 87 หมู่บ้าน 1 เทศบาลเมือง (เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม) 10 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้าน และประชากรของตำบล ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 การแบ่งเขตการปกครอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

ลำดับ	ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากร
1.	แม่กลอง	-	30,956
2.	บางขันแตก	12	9,100
3.	ลาดใหญ่	12	14,258
4.	บ้านปรก	11	8,077
5.	บางแก้ว	10	7,951
6.	ท้ายหาด	6	4,645
7.	แหลมใหญ่	8	7,894
8.	คลองเขิน	9	5,382
9.	คลองโคน	7	4,332
10.	นางตะเคียน	9	6,076
11.	บางจะเกร็ง	5	4,597
รวม		87	105,631

ที่มา ข้อมูลประชากรและจำนวนครอบสัทธิ เดือน ธันวาคม 2548 ของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม

1.5 สภาพการจัดการศึกษา

อำเภอเมืองสมุทรสงครามมีโรงเรียนตั้งอยู่ทั้งสิ้น 37 โรงเรียน กระจายอยู่ตามตำบลต่างๆทุกตำบล มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 34 โรงเรียน

โรงเรียนที่เปิดเรียนในช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 24 โรงเรียนคือ โรงเรียนบ้านนุ้ย
โรงเรียนบ้านบางบ่อ โรงเรียนวัดบางจะเกร็ง โรงเรียนวัดคลองโคน โรงเรียนวัดธรรมประสิทธิ์
โรงเรียนวัดธรรมสถิตีวราราม โรงเรียนวัดนางพิมพ์ โรงเรียนวัดบางขันแตก โรงเรียนวัดศรี
สุวรรณคงคาราม โรงเรียนวัดท้ายหาด โรงเรียนวัดน้อยแสงจันทร์ โรงเรียนวัดบางประจันต์
โรงเรียนวัดสวนแก้ว โรงเรียนบ้านเขตเมือง โรงเรียนบ้านตะวันจาก โรงเรียนบ้านลาดใหญ่
โรงเรียนวัดธรรมมาจุฬาราม โรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม
โรงเรียนวัดคู่สวนจันทร์ โรงเรียนวัดจันทร์เจริญสุข โรงเรียนวัดช่องลม โรงเรียนวัดโรงธรรม
และโรงเรียนวัดปากลัด

โรงเรียนที่เปิดเรียนในช่วงชั้นที่ 1-3 จำนวน 7 โรงเรียนคือ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 70
โรงเรียนวัดปากสมุทร โรงเรียนวัดศรัทธาธรรม โรงเรียนบ้านลาดใหญ่สามัคคี โรงเรียนบ้านคลอง
บางกก โรงเรียนวัดลาดเป้ง และโรงเรียนวัดดาวโด้ง

โรงเรียนที่เปิดเรียนในช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 3 โรงเรียนคือ โรงเรียนศรัทธาสมุทร
โรงเรียนถาวรานุกุล และโรงเรียนท้ายหาด

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 3 โรงเรียน
คือ โรงเรียนตรุณานุกุล โรงเรียนเอื้อวิทยา และโรงเรียนประกอบวิทยา

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
ที่ทำการเปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 มีจำนวน 24 โรงเรียน สถิติจำนวนข้าราชการครู
และจำนวนนักเรียน ดังปรากฏในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนข้าราชการครูและจำนวนนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนข้าราชการครู	จำนวนนักเรียน
1	บ้านนุ้ย	6	80
2	บ้านบางบ่อ	6	113
3	วัดบางจะเกร็ง	16	307
4	วัดคลองโคน	9	121
5	วัดธรรมประสิทธิ์	10	142
6	วัดธรรมสถิตีวราราม	23	402

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนข้าราชการครู	จำนวนนักเรียน
7	วัดนางพิมพ์	8	101
8	วัดบางขันแตก	20	169
9	วัดศรีสุวรรณคงคาราม	12	153
10	วัดท้ายหาด	11	72
11	วัดน้อยแสงจันทร์	10	138
12	วัดบางประจันต์	9	104
13	วัดสวนแก้ว	9	162
14	บ้านเขตเมือง	11	189
15	บ้านตะวันจาก	9	155
16	บ้านลาดใหญ่	8	87
17	วัดธรรมาวุฑธาราม	12	166
18	อนุบาลสมุทรสงคราม	61	1,391
19	เมืองสมุทรสงคราม	59	1,183
20	วัดคูสนามจันทร์	14	149
21	วัดจันทร์เจริญสุข	11	171
22	วัดช่องลม	14	182
23	วัดโรงธรรม	4	53
24	วัดปากลัด	7	98
รวม		359	5,838

ที่มา ข้อมูลโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม (ปีการศึกษา 2550)

โรงเรียนในอำเภอเมืองสมุทรสงครามที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม เห็นความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงต้องการให้ผู้บริหารและครู เป็นผู้นำขับเคลื่อน
ให้สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรก
คุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม และนำไปใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ

มาตรฐานการเรียนรู้ ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน อันจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ท้องถิ่น มีความรัก ความผูกพัน และมีความภูมิใจท้องถิ่นของตนเอง

2. การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550: 3)

ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ความว่า ...พอมีพอกินนี้ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคน พอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...มีความหมาย กว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน....หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...คือคำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอนั่นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความ คิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ...แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวพระราชดำริที่พระราชทานให้แก่พสกนิกร ให้พสกนิกรของพระองค์ดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สันติสุข มีธรรมะเป็นเครื่องกำกับ ซึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานมานั้นแท้ที่จริงก็คือการดำเนินชีวิตแบบวิถีไทยนั่นเอง วิถีไทยที่ยึดความพอดีในการดำเนินชีวิต สิ่งที่เป็นแกนกลางของความพอดีที่พระราชทานให้แก่ประชาชนคือ หลักของการพึ่งตนเอง บุคคลที่สนองพระราชกรณียกิจใกล้ชิดอย่างคณะกรรมการมูลนิธิชัยพัฒนาสรุปความว่า ความพอดีที่ทรงมีแนวพระราชดำริและพระราชทานให้แก่ประชาชนนั้นมี 5 ประการ คือ (สุชุมาลัย ชลการ. 2549: 86-89)

1. ความพอดีด้านจิตใจ ทรงแนะนำว่าต้องเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี
2. ความพอดีด้านสังคม คือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง
3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ในประเทศอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และที่สำคัญคือ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคง
4. ความรู้จักพอดีด้านเทคโนโลยี หมายถึง การรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม สอดคล้องกับความจำเป็นของตนเอง และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเรา
5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตนเอง

เศรษฐกิจพอเพียง "เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้ นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงอยู่ได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนเราส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็มและลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำ" เพราะเสาเข็มเป็นส่วนที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อมิให้อาคารบ้านเรือนทรุด เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสาเข็มที่ประกันความอยู่รอดของชีวิตและสังคมไทย เป็นบุญของชาวไทยทุกคนโดยแท้ที่ได้เกิดมาดำรงชีวิตอยู่ภายใต้พระบารมีคุ้มเกล้ากระหม่อมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสาเข็มอาคาร สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่กำลังถูกตอกให้ฝังตัวลงไปในพื้นดิน เพื่อสร้างความมั่นคง แข็งแรงให้แก่อาคาร นักศึกษาทั้งใหม่และเก่ากำลังใช้ชีวิตตามช่วงวัย สิ่งที่ยิ่งใหญ่ประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยในวันนี้ คือการแนะนำสั่งสอนให้หนุ่มสาวชาวมหาวิทยาลัย "มองเห็น" และ "ไม่ลืม"

"คนไทยมีพระเจ้าอยู่หัว มีแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ มีศาสนาพุทธที่ดีมาก ทั้งสามอย่างนี้ พยายามรักษาเอาไว้ให้ได้" (มาร์ติน วิลเลอร์. 2545: ออนไลน์) คนไทยมีพระมหากษัตริย์ เป็นพระประมุข ทรงเป็นแบบอย่างให้คนไทยประพฤติปฏิบัติตาม พระองค์ทรงมีพระราชดำรัส เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คนไทยอยู่แบบพึ่งพาตนเอง ไม่ต้องมีหนี้สิน อยู่แบบพอมี พอกิน เมื่อแต่ละครบครัวไม่มีหนี้สิน ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่กลมเกลียว ชุมชนเข้มแข็ง ประเทศชาติก็มั่นคง (อนันต์ รัตนภาณุศร. 2549: 15)

ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการให้ความหมาย คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้วิจัยได้ทบทวนประมวลองค์ความรู้ บทความ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นนิยามให้ศึกษา ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้แนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำ วิชาการต่างๆมาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้าง พื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มี สำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้ เป็น อย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ: 4) ดังที่ อภิชาติ พันธ์เสน (2542) ได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่นิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความว่า

... การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความ พอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้น โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อย สร้างความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูงโดยลำดับต่อไป การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการ ประกอบอาชีพและตั้งตัว ให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่ง ตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่ สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วย ความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว...

นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้สรุปจากหนังสือสังเคราะห์องค์ความรู้ เศรษฐกิจพอเพียง ว่า เศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะเป็นเศรษฐกิจสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัชฌิมาปฏิปทา ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความเป็นครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจที่ บูรณาการเชื่อมโยงชีวิตจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความเป็นประชาสังคม ดังนั้น จึงอาจเรียกชื่อ ปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ในชื่ออื่นๆ เช่น เศรษฐกิจพื้นฐาน เศรษฐกิจคุณภาพ เศรษฐกิจ บูรณาการ หรือเศรษฐกิจศีลธรรม

เศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความหมายความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ คือ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549ก: ออนไลน์)

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2. จิตใจพอเพียง รักเอื้ออาทรผู้อื่น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง อนุรักษ์ และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง รวมตัวกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญญาพอเพียง เรียนรู้ร่วมกัน เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง เพราะเศรษฐกิจที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อม จึงจะเป็นเศรษฐกิจที่มั่นคง
7. มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ผันผวนอย่างรวดเร็วจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถรับได้

แนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย อาจฟังดูเป็นแนวคิดใหม่ แต่แท้ที่จริงเป็นแนวพระราชดำริเดิมที่ทรงใช้เป็นแนวทางพัฒนาชนบท ตั้งแต่เริ่มมีโครงการแรก คือมุ่งให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพอนามัย มีทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป้าหมายสำคัญเหล่านี้ก็คือความสงบมั่นคงของชาติ ซึ่งจำเป็นจะต้องดำเนินงานพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การที่จะปล่อยให้ป็นหน้าที่ของรัฐเพียงอย่างเดียวอาจไม่ทันเหตุการณ์ เพราะขั้นตอนของระบบราชการมีมาก ดังนั้นโครงการพระราชดำริมีลักษณะที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว สามารถแก้ปัญหาเร่งด่วนได้ เพราะหากให้ไปตามระบบราชการแบบปกติอาจเกิดความเสียหาย โดยเฉพาะช่วงที่ต้องเร่งรีบป้องกันด้านความมั่นคงของประเทศ ดังนั้นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงประกอบด้วยโครงการเร่งด่วน ระยะสั้น โครงการแก้ไขปัญหาระยะยาว เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการวางแผนดำเนินงาน (ปรีชา อุปโยคิน. 2543: 30-58)

เพชรภรณ์ รื่นรมย์ (2542: 8) สรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพยายามพึ่งตนเองช่วยตนเองให้มากที่สุดที่จะทำได้ให้ “พอมี พอกิน” โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้จากของที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือในประเทศให้มากที่สุด พยายามก่อหนี้ให้น้อยที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และพอใจในสิ่งที่ได้รับมาขอพรไม่พึงเพ้อ พุ่มเพอ เพื่อให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

ปนัดดา พงศ์ณภาพิไล (2543: 68) สรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและ

บริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆได้ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพึ่งพาปัจจัยต่างๆที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ซึ่งเศรษฐกิจในระดับบุคคล คือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ และสิ่งที่สำคัญไม่หลงไหลไปตาม กระแสนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด นั่นก็คือ การกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545: 11) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของตนโดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด พัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ ภูมิปัญญา สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าอย่างยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่จะเป็นกำลังของประเทศในอนาคต ครู จึงควรนำความรู้เศรษฐกิจพอเพียงไปส่งเสริมในโรงเรียน

จากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนโดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด พัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ ภูมิปัญญา สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าอย่างยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องรู้เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่จะเป็นกำลังของประเทศในอนาคต ผู้บริหารและครู จึงควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในตามแนวทางวิถีชีวิตของคนไทยต่อไป

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 12-15) ให้หลักพิจารณาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีอยู่ด้วยกัน 5 ส่วน คือ

1. **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ทรงชี้แนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนในทางที่ **ควร** **จะเป็น** โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา
2. **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
3. **คำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆกัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

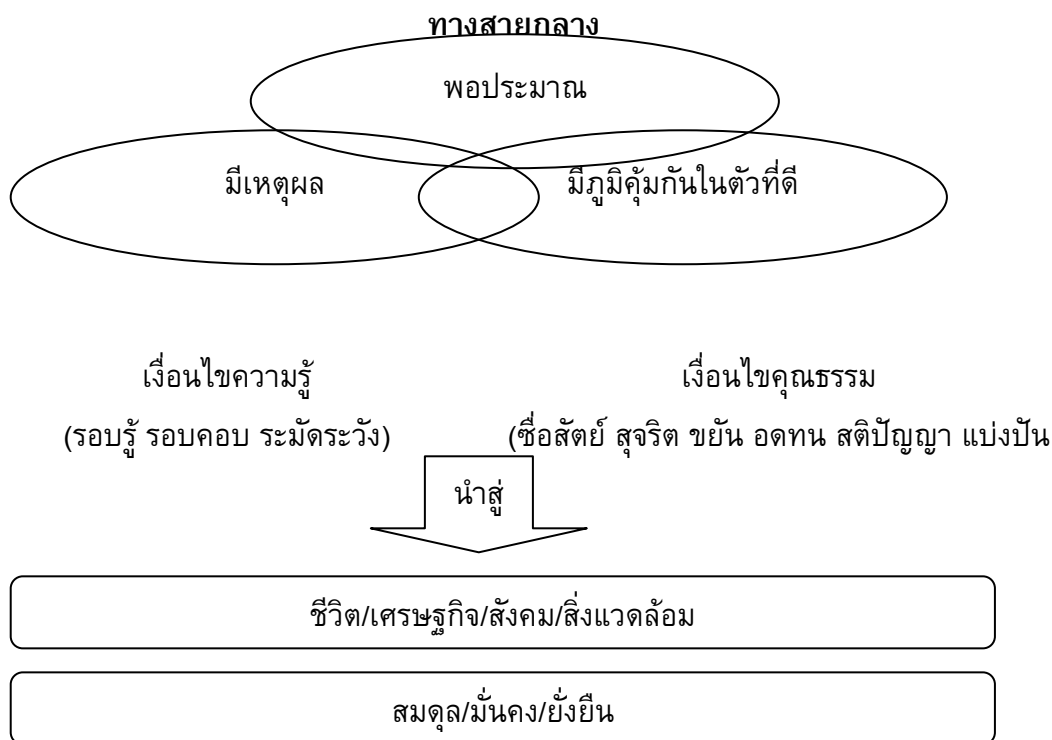
4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวัง ในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ และไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

บุญชู ศรีเคลือบ (2550: 11) ได้สรุปความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

- 1) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เป็นการใช้ศักยภาพของคนเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว และชุมชนอยู่รอด
- 2) ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักพึ่งตนเอง (อัตตา หิ อัตตโน นาโถ) ทางพระพุทธศาสนา เมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ก็ทำให้จิตใจสงบ (สมาธิ) เข้มแข็งไม่วิตกกังวล
- 3) เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สมัคสมานสามัคคีในชุมชนเดียวกัน ก็จะมีความสุข (สุขา สังขัสสะ สามัคคี)
- 4) แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกินแล้ว ก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

สอดคล้องกับศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ได้สรุปนัยยะสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหนังสือสังเคราะห์องค์ความรู้ เศรษฐกิจพอเพียงคือ “การกลับฟื้นจิตวิญญาณมนุษย์สู่ชีวิต

เศรษฐกิจที่แท้จริง อันประกอบไปด้วยมนุษย์กับธรรมชาติเป็นแกนสาร” ในความหมายกระบวนการพัฒนา เศรษฐกิจพอเพียงมีฐานอยู่ที่เกษตรกรรมที่พออยู่พอกินพร้อมด้วยกระบวนการเรียนรู้ยกระดับสู่เกษตรยั่งยืน โดยมีไร่ในระดับครัวเรือน เป็นหน่วยพื้นฐานที่กระจายออกไปเป็นเครือข่ายกว้างขวางยิ่งขึ้นตามลำดับ และพัฒนาให้มีบทบาทรอบด้านมากขึ้น เป็นช่องทางส่งเสริมให้พัฒนาตนเองเป็นอิสระจากกลไกตลาดภายใต้อำนาจกำกับและควบคุมจากภายนอก เศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่ใช่ระบบที่แปลกแยกหรือสวนกระแสสังคมแห่งความจริงหากแต่เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามถ่วงดุลอำนาจตลาด ปลดปล่อยทางจิตสำนึกและกระบวนการทัศน์ พื้นวัฒนธรรมการเรียนรู้เปลี่ยนแนวคิดและทิศทางการพัฒนาไปสู่การพึ่งตนเองและพัฒนาตนเองของคนในชาติ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549ข: ออนไลน์)

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 185) ได้ัญเชิญพระราชดำรัส ดังนี้ “...การช่วยเหลือสนับสนุนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอมี พอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งยวดเพราะผู้ที่มีอาชีพและมีฐานะพอเพียงที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

ทิสนา แคมมณี (2543: 25) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการในการดำเนินชีวิตจากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตได้ในสังคมอย่างมั่นคง เป็นสุข จะต้องพัฒนาให้คุณลักษณะดังนี้ คือการพึ่งตนเอง การทำงานการแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้และข้อมูล และการพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต

สุภาคย์ อินทองคง (2549: ออนไลน์); ได้ให้ความเห็นหลักการ “ความพอเพียง” หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอ สมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอก”

หลักการสำคัญเศรษฐกิจพอเพียง

การให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงที่บททวนจากนักวิชาการจะมีความเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตทำให้เข้าใจยาก ผู้วิจัยได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในเบื้องต้นไว้แล้ว ในที่นี้ผู้วิจัยจึงได้บททวนหลักการสำคัญของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่มีนักวิชาการ

นำเสนอไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

หลักการสำคัญเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ ความพอเพียง” ซึ่งได้อธิบายว่า ได้แก่

(1) ความพอประมาณ ได้แก่ ความพอดี ไม่มาก ไม่น้อยเกินไป โดยเฉพาะในการอุปโภคบริโภคปัจจัยต่าง ๆ ในการดำรงชีพ เช่น กินพอประมาณ ดื่มพอประมาณ ใช้พอประมาณ ก็คือ กินดื่มใช้แต่พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย ขององค์กร ที่เรียกว่า กินเป็น ใช้เป็น อย่างประหยัด มัธยัสถ์

(2) ความมีเหตุผล ได้แก่ การคิด การพูด และการทำบนฐานของความรู้ที่มาและที่ไป ของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิดจะหลุดออกจากเหตุ นั้น ได้โดยอาศัยช่องทางใด และจะใช้วิธีการใด การรู้เหตุรู้ผล ที่ว่านี้จะช่วยให้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ได้สำเร็จมากขึ้น

(3) การมีระบบคุ้มกันผลกระทบ ทั้งจากภายใน และภายนอก ได้แก่ ความไม่ประมาท ขาดสติ จะคิด จะทำ จะพูด อะไรต้องระมัดระวัง ไม่ผลีผลามด่วนได้ ต้องรู้เขา รู้เรา โดยเฉพาะผู้นำทุกระดับจะต้องตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะรับและรุกได้เสมอ เพราะปรากฏการณ์ทั้งทางสังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามกฎธรรมชาติ

วิณา มิตระยอวรงค์ (2550: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 4 ประการที่เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ไม่ใช้จ่ายเกินตัว หรือ ไม่ลงทุนเกินขนาดความสามารถของตน
2. พึ่งตนเองเป็นหลัก
3. รวมตัวกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
4. ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวให้เต็มที่ และเติบโตอย่างมั่นคง

สอดคล้องกับ วิมล วัฒนา (2550: ออนไลน์) กล่าวว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำให้คนอยู่ได้อย่างยั่งยืน ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ไม่เป็นหนี้สิน สามารถใช้ได้กับทุกอาชีพ

จากการทบทวนหลักการสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวทางการปฏิบัติที่มีการใช้ประโยชน์ในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ให้เต็มที่ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีเป้าหมายไปถึงจุดหมายคือให้บุคคล ชุมชน มีความเพียงพอในการดำรงชีวิต โดยยึดตามหลักการดังนี้ คือหนึ่งยึดหลักความประหยัด สองยึดถือการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง สุจริต และยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ลดการแย่งผลประโยชน์กัน

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนโดยการพึ่งตนเอง มีความประหยัด เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

แนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง

ในการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การปฏิบัติมีนักวิชาการได้ให้แนวทางไว้ดังต่อไปนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 289-290) กล่าวถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะต้องยึดหลักการสำคัญที่อาจจะแยกได้ สำคัญ 5 ประการ

1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่ยังตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีสร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม

2) ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันเชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า

4) ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีเข้ามาใหม่ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี แยกแยะยาก แต่ก็ต้องมีพอควรเพื่อการดำรงชีวิตในพื้นที่บ้านการพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับภูมิสังคม

5) ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่นักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ แต่ไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่าย กล่าวคือต้องปรับทิศทางในเบื้องต้นดำรงชีพก็ตาม และละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ในการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

ประเวศ วะสี (2540: 22) กล่าวว่า การจะไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้ต้องอาศัยแนวทางมาจาก 4 อย่าง ดังนี้ เริ่มจากกระแสพระราชดำรัส สองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่เน้นให้สังคม เป็นสังคมมี คุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุ่ง ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่กล่าวถึงการส่งเสริมความเข้มแข็งสังคมพื้นฐาน และพระพุทธศาสนา สอนเน้นที่การพึ่งตนเอง ความเอื้ออาทร ความพอเพียง ความสมดุล ความสะอาด ความสงบ ความสว่าง ความเป็นชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจพื้นฐานที่ได้หลากหลาย เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรมการค้าขาย การทำการเกษตรผสมผสานโดยในแต่ละพื้นที่มีสระน้ำที่เก็บได้ตลอดปี ปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ปลูกสมุนไพร ปลูกไม้ยืนต้น เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ ไม่ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลงเพราะธรรมชาติได้สมดุล ชาวบ้านมีอาหารการกินอิ่มมากเหลือขายหลุดหนี้มีเงินเหลือเก็บ พ่อแม่ได้อยู่ด้วยกันครอบครัวมีความอบอุ่น

จากการทบทวนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงพบว่า มีกิจกรรมปฏิบัติหลายรูปแบบทั้งด้านการเกษตร การจัดลานค้าชุมชน การสร้างเครือข่ายร้านค้าชุมชน การ

พัฒนากลุ่มอาชีพ การทำฝักรือข่ายชุมชน การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก ประชาคม จัดตั้ง ศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร และกลุ่มออมทรัพย์และจัดทุนหมุนเวียนในชุมชนที่เน้น ความพออยู่พอกินสำหรับสมาชิกในครอบครัว และชุมชนเป็นอันดับแรก ให้สามารถพึ่งตนเองได้ มากกว่าการพึ่งพาภายนอก ประหยัด การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แนวทางดังกล่าวจึงเป็นความรู้เกี่ยวกับ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้บริหารและครูจะนำไปจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาของตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

การศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มนุษย์มีคุณค่าในตนเองและสามารถ ถ่ายทอดคุณค่านั้นเพื่อประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์สังคมหากได้รับการปลูกฝังความรู้และพัฒนา ศักยภาพในด้านต่างๆ ผ่านกระบวนการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2550–2554) มีความตระหนักว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ ไทย มีคุณูปการต่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกยุคสมัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาล ปัจจุบันและพระบรมวงศานุวงศ์ได้ให้ความสนพระทัยในการศึกษา ของชาติเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีแนว พระราชดำริในการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณค่า และสามารถนำมาบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้ ของนักเรียนและเยาวชนได้เป็นอย่างดี มีงานและโครงการเนื่องมาจากโครงการอันพระราชดำริ เป็น จำนวนมากที่กระทรวงศึกษาธิการต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานอย่าง จริงจังและต่อเนื่อง ให้ บังเกิดผลต่อนักเรียน เยาวชน และประชาชน ตามพระราชประสงค์ นอกจากนั้นในโอกาสสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ กระทรวงศึกษาธิการ โดย หน่วยงานในสังกัดได้จัดให้มีโครงการเพื่อเกิดพระเกียรติ และเฉลิมฉลอง เป็นจำนวนมากเช่นกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปอาจทำให้การสืบสาน การปฏิบัติงานขาดความเข้มข้น และความเอาใจใส่อันจะ ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ติดตามมา กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีเจตจำนงที่จะสนองงาน ตามโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ รวมทั้งงานและโครงการเพื่อเฉลิมพระเกียรติที่มีอยู่ให้ บังเกิดผลอย่างจริงจังต่อเนื่องและ มีประสิทธิภาพ จึงจัดทำแผนการดำเนินงานสนองพระราชดำริ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้มีนโยบายดำเนินตามแนวพระราชดำรินำแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนโดยมีเป้าหมาย ดังนี้

1) นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียนวิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถพึ่งตนเอง ได้ และเป็นวิถีชีวิตที่ต้องการ

2) ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการดำเนิน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

- 3) โรงเรียนสามารถดำเนินการเกษตรในแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแบบอย่างและขยายผลสู่ชุมชน ทั้งในเขตบริการและพื้นที่ใกล้เคียงได้
- 4) โรงเรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าในการดำเนินงานเกษตรแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การนำแนวพระราชดำริทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ

การนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษามีแนวทาง ดังนี้ (สวัณณ์ วิวัณนันทน์. 2550: 58-63)

1. วิธีหรือแนวทางการจัดการศึกษา

- 1) การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิสัยทัศน์ บุรณาการ องค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกประยุกต์ สู่การปฏิบัติ
- 2) การส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีเจตคติ มีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผล เชิงจริยธรรม ดำรงชีวิตบนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร เสียสละเพื่อส่วนรวม
- 3) การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบ พึ่งตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม ยุคสมัยและศีลธรรม

2. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

- 1) ผู้รับผิดชอบทางการศึกษา ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
- 2) ครูอาจารย์ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติ คือผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู อาจารย์ในสถานศึกษาต่างๆ
- 3) นักเรียน นักศึกษา ผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาที่จะได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 4) ผู้ปกครอง ครอบครัว สังคม เป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาพอเพียงเป็นอย่างยิ่ง
- 5) รัฐ ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ตามสังคมโลก เราไม่ควรตามทุกเรื่องแต่ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความจริง

3. ครู อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีหน้าที่โดยตรงนำวิธีหรือแนวทางในการจัดการศึกษาพอเพียงหรือการศึกษาที่สมบูรณ์สู่การปฏิบัติ ก่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนเป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์

4. นักเรียน นักศึกษา ต้องมีวิธีการเรียนที่เหมาะสมต้องมีความสนใจในการเรียนรู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สามารถวิเคราะห์ระหว่าง “ความอยากกับความต้องการ” “ความต้องการกับความจำเป็น” และ “ความจำเป็นกับความสำคัญ”

5. ผู้ปกครอง ครอบครัว เป็นบุคคลหรือสถาบันที่ขัดเกลาเด็กและเยาวชนได้ดีที่สุด ต้องหมั่นให้ความรัก ความอบอุ่น หมั่นกระทำและไม่ต้องลงทุน อย่าทดแทนความขาดด้วยเงินหรือสิ่งของ

6. รัฐ ต้องนำการจัดการศึกษาพอเพียงตามแนวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาพิจารณาจัดการศึกษาในช่วงรอบ 12 ปี อย่างจริงจัง จัดการศึกษาให้สมดุลด้วยการเน้นด้าน คุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐาน

เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีจิตสำนึกสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย การบรรลุเป้าหมายผู้บริหารและครูเป็นบุคลากรสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ นอกจากนี้การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงในช่วงชั้นต่างๆ (ปริญญช พินุลสรวรุช. 2550: 3)

บทบาทของครูในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาไปใช้ในสถานศึกษาต่างๆ นั้น อาจจะใช้วิธี “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สำคัญที่สุดครู

ต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวคิดที่สามารถเริ่มต้นและปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน การสำรวจทรัพยากรของชุมชน ฯลฯ

ก่อนอื่น ครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมาพิจารณาและวิเคราะห์ดูว่า ในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ปัญหาจะทำให้รู้และเข้าใจปัญหา ที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาด้วย โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อน ผ่านกิจกรรมที่ครูเป็นผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามัคคีกันในกระบวนการหาหรือ

หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไร โดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัย ที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่างๆ 4 มิติ

ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็กพิจารณาดูก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิถีคิดและในวิชาการต่างๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะ (ให้เด็กรู้หน้าที่ของตน ในระดับบุคคล) ช่วงชั้นที่ 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะและนับขยะ (ให้รู้จักการวิเคราะห์และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในโรงเรียน) ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกรอบๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งแยกขยะ ร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย (ปริยานุช พิบูลสรารุช. 2550: ออนไลน์)

จากการศึกษาหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบแนวทางที่จะนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษาในโรงเรียน เริ่มจากครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก่อน แล้วจึงจะสามารถนำแนวคิดหรือหลัก เศรษฐกิจพอเพียงไปจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่

นักเรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถกระทำได้ 3 วิธีการคือ 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล

2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักการจัดกิจกรรมและสามารถบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน (ปรียานุช พิบูลสรารุณ. 2550: ออนไลน์)

2.1.1 ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอนที่กำหนดไว้

วไลพร คุโณทัย (2530: 19) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน ว่าหมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2533: 189-190) กล่าวว่า ในการสอนย่อมมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ผู้เรียนจะบรรลุผลได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นประการสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบและวิธีการ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจจึงจะจัดกิจกรรมได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะทำประโยชน์ให้กับผู้เรียนอย่างแท้จริง

ทัศนีย์ สุภเมธี (2533: 189-190) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดี หมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย ผู้เรียนได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน

วิโรจน์ ศรีโกศา (2536: 406) เสนอว่า การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูและเด็กทำร่วมกัน ถ้าจะแยกเป็น 2 ส่วน ก็เป็นการเรียน คือกิจกรรมที่เด็กทำ และการสอน คือกิจกรรมที่ครูทำ แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองอย่างนี้ไปพร้อมๆ กัน จึงเรียกกันว่า การเรียนการสอน

2.1.2 ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมทั้งของผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง วาริ ธีระจิตร (2530: 162-163) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการ ดังนี้

- 1) กิจกรรมช่วยสร้างความสนใจของเด็ก
- 2) กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
- 3) กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
- 4) กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
- 5) กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 6) กิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหว
- 7) กิจกรรมจะช่วยให้เด็กได้รู้สึกสนุกสนาน
- 8) กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 9) กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
- 10) กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
- 11) กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
- 12) กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
- 13) กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
- 14) กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
- 15) กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

ดังนั้นผู้สอนจึงไม่ควรละเลยที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น โดยต้องจัดอย่าง

มีจุดหมาย

สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2545: 1-2) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงถึง

- 1) ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน(Learners Needs& Interests)
- 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม(Participation) ในการเรียนรู้ให้มากที่สุด
- 3) เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง(Constructionism)

คือให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง(Experiential Learning) สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) และสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง(Inquiry)

4) เป็นการพึ่งพาตนเอง(Autonomy) เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนได้(Metacognition)

5) เน้นการประเมินตนเอง(Self- Evaluation) ซึ่งเดิมครูเป็นผู้ประเมินผล การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองชัดเจนขึ้น รู้จุดเด่นจุดด้อย พร้อมทั้งจะปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6) เน้นความร่วมมือ(Cooperation) ซึ่งเป็นทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวัน

7) เน้นรูปแบบการเรียนรู้(Learning Styles) ซึ่งอาจจัดได้ทั้งรูปเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล จากหลักการจัดโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.1.3 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีดังนี้ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537: 71-72)

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน

2. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

3. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคน ซึ่งแต่ละคนจะมีแตกต่างกัน

4. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเกิดทักษะกระบวนการ

5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน

นอกจากนี้ได้ให้หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

- 1) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร

- 2) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
- 3) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ
ของผู้เรียน
- 4) จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา
- 5) จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
- 6) จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
- 7) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม
- 8) จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ทำทลายความคิดของผู้เรียน
- 9) จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
- 10) จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง
- 11) จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง
- เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อารมณ์ ใจเที่ยง (2537: 80-81)

ได้ให้หลักการไว้ 2 ประการ คือ

1) จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึงการสอนที่จัดเนื้อหาและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าหาความรู้และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยวิธีการหาความรู้(Learn how to learn) ซึ่งมีคุณค่าซึ่งมีคุณค่ามากกว่าตัวความรู้

2) จัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้สอนใช้เทคนิควิธีสอนหลายๆแบบให้เหมาะสมกับเนื้อหาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การเรียนรู้ทุกอย่างมีลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ตั้งไว้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ 2 ประเด็น คือ

2.1) จัดกิจกรรมให้เป็นกระบวนการ หมายถึง การดำเนินการสอนอย่างมีขั้นตอนเป็นไปตามลำดับตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้เรียนได้คิด ได้พูด ได้แก้ปัญหา ได้ปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกิดการพัฒนาตนเองหลังจากทำกิจกรรมนั้นแล้ว

2.2) พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถเชิงกระบวนการ หมายถึง การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนการเรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ จนเกิดทักษะกระบวนการสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานของตนเองได้

กล่าวโดยสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นหัวใจของการนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตร ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สอนของผู้สอนเป็นสำคัญ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องจัดให้สอดคล้องกับหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เน้นจัดโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดตัว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ การจัดกิจกรรมต้องจัดให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน สภาพแวดล้อม โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

2.1.4 คุณลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล

วัฒนพร ระบุบุทช์ (2542: 92-94) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของกิจกรรม ดังนี้

1. สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องสะท้อนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดทุกข้อ โดยกิจกรรมนอกจากจะสร้างเสริมพฤติกรรมและทักษะที่มุ่งเน้นทุกด้านตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องสร้างมโนทัศน์ในสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาที่กำหนดอย่างชัดเจน ครบถ้วนและทันสมัย

2. เหมาะสมกับวัยและธรรมชาติของผู้เรียน

ผู้เรียนคือหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะหากไม่มีผู้เรียนแล้ว การเรียนการสอนก็จะไม่เกิดขึ้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ตนจะสอนก่อนว่าเป็นอย่างไร เมื่อคัดเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน ก็จำเป็นต้องคำนึงว่าจะจัดอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับธรรมชาติ วัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนเป็นส่วนรวม และขณะเดียวกันจะต้องสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

3. ฝึกกระบวนการสำคัญให้กับผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนการสอน ควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการที่สำคัญ กระบวนการที่นี้หมายถึง การมีขั้นตอนต่างๆ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกหรือปฏิบัติโดยใช้ร่างกาย ความคิด การพูด ในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ คือได้ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติหลังจากทำกิจกรรม การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง

4. เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและชีวิตจริง

สภาพแวดล้อมนี้หมายรวมถึงทั้งในห้องเรียน ในโรงเรียน และในชุมชน ครูต้องมีข้อมูลว่ามีวิทยากรท้องถิ่นหรือแหล่งวิทยาการใดบ้างที่ครูจะใช้ได้ ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพของห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน โดยพยายามใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มากที่สุด

5. เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง และมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อม และกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา

กล่าวโดยสรุป กระบวนการเรียนรู้ คือ การจัดให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างตรงจุดมุ่งหมายผ่านทางประสาทสัมผัสและช่องทางการสื่อสารต่างๆ ผลที่เกิดขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางความรู้ ความคิด ทักษะความสามารถทางการปฏิบัติ ลักษณะทางด้านจิตพิสัยต่างๆ เช่น เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความสนใจ ความพอใจ

เป้าหมายของการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ คือ การสอนที่ครูเป็นผู้หลักเลียงการเป็นผู้บอกเล่าความรู้แก่เด็กโดยตรง แต่จะจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆอย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ธรรมชาติและวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาวิชา และสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง

สุวิทย์ มูลคำ (2543: 11) กล่าวว่า สภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไร้ข้อจำกัด ดังนั้นการศึกษาในระบบเดิม ไม่สามารถสนองความต้องการของบุคคลในสังคมได้ เช่นที่เคยเป็นมา ครูยุคใหม่จะต้องแสวงหาวิธีสอนที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งจากรากฐานที่สำคัญสำหรับการศึกษาตลอดชีวิต และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพสังคมต่อไป

การจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ คือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริงและผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูจึงปรับบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นผู้จัดการ หรือผู้มีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ไว้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ ทางโรงเรียนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมไว้ทุกหนทุกแห่งในโรงเรียน ให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เช่นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบ มีการนำเสนอสิ่งใหม่ๆที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรอบอุ่นและมั่นใจในด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆจะต้องมีความปลอดภัยสำหรับนักเรียนและเน้นรูปแบบของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ครูบุคลากรในโรงเรียน สร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรทำให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน อยากอยู่ใกล้ครู เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวของตนเอง มีความต้องการ ความสนใจ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนควรมีความหลากหลาย การจัดกิจกรรมต่างๆในโรงเรียนก็ควรมีลักษณะหลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อสนองความต้องการและความสามารถ

ที่แตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง

กมล ภูประเสริฐ (2544: 10–11) กล่าวว่า การบริหารการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การรวบรวม วิเคราะห์ และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
2. การกำหนด การเตรียมการ และการจัดสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน
3. การกำหนดวิธีประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชาตามแนวคิดในปัจจุบันต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง
4. การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1–มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะของการบูรณาการอยู่แล้ว
5. การควบคุมดูแล และการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ โดยการเยี่ยมชั้นเรียน หรือการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ
6. การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน โดยการนิเทศภายใน การพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านการเรียนการสอน และการแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา

2.2 การจัดสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้

ครูผู้สอนย่อมสามารถที่จะนำวิธีการสอนต่างๆมาใช้ในการเรียนการสอนในวิชาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมจำเป็นต้องมีสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เพราะสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น ดังนั้นการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

2.2.1 สื่อการเรียนการสอน

ความหมายของสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้มีนักการศึกษา ให้ความหมายสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

วนิดา จิงประสิทธิ์ (2532: 7) สื่อการสอนหมายถึง สิ่งที่น่าความรู้ไปสู่ผู้เรียนซึ่งอยู่ในของสิ่งพิมพ์ หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็ได้ สื่อการสอนที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ก็คือ สื่อประเภท โสตทัศนอุปกรณ์ (Audio Visual Aids) หมายถึงการรวมวัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533: 80) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า หมายถึง สิ่งต่างๆที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของการสอนได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิดานันท์ มลิทอง (2536: 3) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอนหรือจากแหล่งเรียนรู้ไปยังผู้เรียน เป็นสิ่งช่วยอธิบายและขยายเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

อำภา บุญช่วย (2537: 99) กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษา

ชัยวงศ์ พรหมวงศ์และคณะ (2538: 90) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่ามีได้ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ราคาแพงต่างๆอย่างที่เราเข้าใจ แต่จะประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์บางอย่างที่มีราคาถูกจัดหาหรือจัดซื้อได้ง่าย สามารถนำมาใช้สื่อการสอนสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียน ได้จำแนกออกเป็น 3 ประเภท

1. สื่อการสอนประเภท วัสดุ หมายถึง สื่อการสอนที่เป็นวัสดุสิ้นเปลืองใช้แล้วหมดไปหรือผู้ฟังได้ง่าย เช่น สิ่งพิมพ์ ภาพชุด กระดาษ สีชอล์ก ปากกา เป็นต้น
2. สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ หมายถึง สื่อการสอนประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ประกอบการสอนโดยตรง เช่นของจริง หุ่นจำลองต่างๆ เครื่องมือฝึกงาน เครื่องมือปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์
3. สื่อการสอนประเภทวิธีการ หมายถึง กระบวนการและวิธีการต่างๆ รวมทั้งวิธีการใช้อุปกรณ์และกระบวนการที่เป็นอิสระ คือไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์แต่อย่างใด เช่นการฟังวิทยากร การศึกษานอกสถานที่ การแสดงละคร การสาธิต การจัดนิทรรศการ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 117) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถมาพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ การสอนและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อประเภทต่างๆมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ต่างๆในระดับที่แตกต่างกันดังนี้

พฤติกรรมการเรียนรู้จากสื่อของผู้เรียนทำให้เกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น

การอ่าน เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ร้อยละ 10

การได้ยิน เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ร้อยละ 20

การเห็น เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ร้อยละ 30

การได้เห็นและได้ยิน เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ร้อยละ 50

การพูด เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ร้อยละ 70

การพูดและการได้กระทำ เกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ร้อยละ 90

วาสนา เพิ่มพูน (2542: 277) กล่าวว่า สื่อการสอนหมายถึง เครื่องมือที่ช่วยสื่อความหมายระหว่างครูและนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างก้าวหน้า เครื่องมือชนิดใดก็ตามที่บรรจุเนื้อหา ข้อความเกี่ยวกับการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นแผ่นฟิล์ม โทรทัศน์ วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง ภาพถ่าย วัสดุเครื่องฉาย หรือวัสดุสิ่งพิมพ์ล้วนเป็นสื่อการสอนได้ รวมถึงสื่อประเภทเทคนิควิธีการ เช่น เกม การเล่นเกมบทบาทสมมติ และวิธีการนำเสนอเนื้อหาการสอนแบบต่างๆ ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

จากความหมายของสื่อการสอนที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่าสื่อการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ได้ที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของสื่อการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2535: 21-22) ได้กล่าวถึงประเภทของสื่อที่ต้องใช้ครั้งละหลายชนิด หรือที่เรียกว่าสื่อประสม(Multi Media) โดยจำแนกไว้ดังนี้

1. จำแนกตามจุดมุ่งหมายและลักษณะการใช้

1.1 ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายหลายอย่าง ซึ่งมักจัดอยู่ในรูปของสื่อหลายชั้นมารวมกัน แล้วใช้สอนได้หลายเรื่องเรียกว่า ชุดอุปกรณ์(Kit) เช่น อุปกรณ์วิทยาศาสตร์ ใช้สอนการแยกน้ำด้วยไฟฟ้าก็ได้ สอนการผสมเคมีบางอย่าง เพื่อพิสูจน์สารเคมีก็ได้

1.2 ใช้เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่าง สื่อประสมประเภทนี้มักจัดอยู่ในสื่อหลายชนิดมารวมกันแต่สอนได้เพียงเรื่องเดียว เรียกว่า ชุดการสอน(Package) เช่นชุดการสอนเรื่องกบจะนำไปสอนเรื่องปลาไม่ได้

2. จำแนกตามลักษณะสื่อและลักษณะการใช้

2.1 การสอนโดยใช้สื่อประสม เป็นการสอนที่ใช้สื่อหลายอย่างทั้งสื่อที่เป็นวัสดุ

อุปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผ่นคำบรรยาย วัสดุอุปกรณ์ การสาธิต

2.2 การเสนอสื่อประสม(Multi Media Presentation) เป็นการเสนอสื่อประเภทฉาย เช่น สไลด์ ภาพยนตร์ ควบคู่กับสื่อเสียง เช่น แผ่นเสียงหรือเทปบันทึกเสียง

3. นอกจากนั้นยังได้มีการจำแนกสื่อเป็น

3.1 สื่อเบา ได้แก่ สื่อประสมที่ไม่ต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ เช่น ชุดการสอนทางไกล บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

3.2 สื่อหนัก ได้แก่ สื่อประสมที่ใช้ต้องเครื่องฉายและเครื่องเสียง เป็นต้น
 วาสนา เพิ่มพูน (2542: 271) กล่าวว่า หลักในการเลือกสื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. เลือกวัสดุ อุปกรณ์ต้องมีจุดมุ่งหมาย
2. เลือกวัสดุ อุปกรณ์ที่ช่วยในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่พึงปรารถนา
3. วัสดุ อุปกรณ์ที่เลือกใช้ต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เรียนรู้เฉพาะ
4. สื่อการสอนที่ใช้ ต้องทำให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงและเที่ยงตรง
5. สื่อที่ใช้ต้องเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
6. ต้องทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งที่เป็นการแสดงส่วนร่วมที่แสดงออกมาภายนอกและภายใน
7. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้นั้นต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ในการร่วมมือกัน ปรับปรุงมนุษยสัมพันธ์ ช่วยนักเรียนให้รู้จักตนเองและกลุ่ม ตลอดจนช่วยพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหา
8. สื่อการสอนต้องถูกต้องชัดเจน
9. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ ควรส่งเสริมความร่วมมือ มนุษยสัมพันธ์ ช่วยให้ผู้เรียนรู้ตนเองและผู้อื่น และพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของผู้เรียน
10. ในการใช้สื่อการเรียนการสอน ควรเตรียมการล่วงหน้าเพื่อให้ใช้ได้เมื่อถึงเวลาใช้
11. สื่อการเรียนการสอนควรราคาไม่แพงและหาง่าย
12. สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ สามารถประเมินผลใช้ได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 8) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในโรงเรียนจำแนกประเภทตามลักษณะสื่อการสอนดังต่อไปนี้

1. หนังสือเรียน คือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ มีเนื้อหาถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตร
2. แบบฝึกหัด คือ สื่อการเรียนสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียน

3. คู่มือการเรียนการสอน คือหนังสือสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนของครู และนักเรียน

4. หนังสือเสริมประสบการณ์ คือหนังสือที่จัดทำขึ้น โดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์ของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ในสิ่งที่เรียนรู้ ตามหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น

สมร จารุณี (2547: 37-38) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวว่า “ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง”

สุวิทย์ มูลคำ; และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550: 33) กล่าวถึงลักษณะของสื่อที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตร
2. เหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน
3. ให้ความรู้กับนักเรียนเป็นขั้นตอนจากง่าย ๆ ไปหายาก
4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วและประหยัดเวลา
5. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิต การใช้ และการประเมินผลสื่อ
6. ได้รับความสนใจของผู้เรียนและผู้เรียนสามารถตอบสนองได้ทันที
7. ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อเนื้อหา
8. มีความประณีตเหมาะสมกับผู้เรียนที่จะใช้ประกอบกิจกรรมระหว่างเรียนและเหมาะสมกับการสอนของครู เช่นถ้าสื่อนั้นต้องนำมาแสดงหน้าชั้น ก็จะต้องมีขนาดใหญ่พอที่นักเรียนทุกคนในชั้นสามารถมองเห็นได้ชัดเจน รูปร่าง สี ได้รับความสนใจและมีความชัดเจน
9. ใช้คุ้มค่า คุ้มค่า และแรงงาน
10. สื่อที่ดีควรผ่านการทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

สื่อการสอนมีบทบาทหน้าที่ เป็นเครื่องมือหรือเป็นตัวกลางที่จะช่วยครูผู้สอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในวิธีการที่แตกต่างกันไป และประสิทธิภาพของการเรียนรู้ของผู้เรียนย่อมแตกต่างกันไปด้วย ผู้สอนควรจะศึกษาประเภทต่างๆ ของสื่อการสอนที่มีอยู่อย่างหลากหลาย แล้วนำมาใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างแท้จริง

ประโยชน์และความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้

การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าว เป็นผลทำให้สื่อการสอนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น สื่อการสอนช่วยสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่ายขึ้น

ทิกตัน (Tickton. 1970: 182) กล่าวถึง ความสำคัญของสื่อการสอนว่า สื่อการสอนจะสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ เพราะส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ และความต้องการรวมทั้งส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น

อีริกสัน (Erickson. 1971: 108-189) ได้ให้ความสำคัญของสื่อการสอนว่า สื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมากขึ้น ช่วยให้ครูจัดเนื้อหาที่มีความหมายช่วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองต่อบุคคลแต่ละบุคคลเป็นอย่างดี และเป็นเครื่องมือที่ช่วยจัดการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น

เดล (Dale. 1975: 8) กล่าวถึง คุณค่าของสื่อการสอนว่า ทำให้ผู้เรียนรู้ความหมาย ขอบข่ายและเพิ่มพูนขอบเขตของประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น จดจำได้รวดเร็วแม่นยำยิ่งขึ้นโดยไม่ต้องอาศัยคำอธิบายและทำให้ผู้เรียนมีสติปัญญาแตกต่างกัน ได้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนเช่นเดียวกัน

วาริ ธีระจิตร (2530: 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนว่า ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นไม่ต้องเสียเวลาในการทำความเข้าใจมาก ช่วยประหยัดเวลาตลอดจนช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้รวดเร็วและสามารถจดจำเรื่องที่เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสื่อการสอนจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้

กิดานันท์ มลิทอง (2536: 8-9) ได้กล่าวสนับสนุนคุณค่าของสื่อการสอนว่า สามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนดังต่อไปนี้

สื่อการสอนมีประโยชน์กับผู้เรียน ดังนี้

1. สื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนที่ย่างยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ในเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดนิมิตภาพในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนานและไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

3. การใช้สื่อการสอนจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันและเกิดประสบการณ์

ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้น

4. สื่อการสอนช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ทำให้เกิดมนุษยสัมพันธ์อันดี ในระหว่างผู้เรียนด้วยกันเองและกับผู้สอนด้วย

5. สื่อการสอนช่วยสร้างเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากการใช้สื่อเหล่านั้น

6. สื่อการสอนช่วยแก้ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยการจัดให้มีการใช้สื่อในการเรียนการสอนรายบุคคล

สื่อการสอนมีประโยชน์กับผู้สอน ดังต่อไปนี้

1. สื่อการสอนต่าง ๆ ในการเรียนการสอนช่วยให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้ในการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้เพิ่มขึ้นด้วย

2. สื่อการสอนจะช่วยแบ่งภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหา เพราะบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง

วัฒนาพร ระวังบุทช์ (2542: 117) กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนเรียนได้ง่ายขึ้นและจำบทเรียนได้ดี
2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
3. ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากรู้อยากเห็น
4. ย่นเวลา และระยะเวลากับสถานที่ได้
5. ย่อขนาดของสิ่งของที่นำมาในห้องเรียนได้

วาสนา เพิ่มพูน (2542: 268) กล่าวว่า เด็กในวัยประถมศึกษา มักจะสนใจเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง และสนใจสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม การนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น สื่อการสอนนับว่ามีบทบาทมาก เนื่องจากเป็นเครื่องมือประกอบการสอนที่ผู้เรียนได้ยิน มองเห็นได้ดีเท่าๆกัน จึงสามารถถ่ายทอดสิ่งที่จริง ทักะทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจและความซาบซึ้งไปยังผู้เรียน ทั้งยังพัฒนาความคิดรวบยอดให้กับผู้เรียน ดังนั้นสื่อการเรียนการสอน จึงมีคุณค่าดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในกระบวนการเรียนการสอน
2. ช่วยให้นักเรียนรู้ได้ในปริมาณมากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่ง
3. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในขบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
4. ช่วยให้คุณภาพเรียนรู้ดีขึ้น เพราะมีความหมายชัดเจนต่อผู้เรียน

5. ช่วยให้ผู้เรียนจำ ประทับใจ และทำอะไรเป็นเร็วขึ้น

6. ช่วยให้ผู้สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบาก โดยการช่วยแก้ปัญหา หรือข้อจำกัดต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก: 23-24) ได้อธิบายความสื่การเรียนรู้ไว้ว่า เป็น การมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่าง สร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุก ประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ เน้นสื่อที่ ผู้เรียนและผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดย ใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างพอเพียง

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไป อย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหา ความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงสถานศึกษาควร ดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการ

เรียนรู้ของผู้เรียน

3. การจัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน

4. ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมหลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของ ผู้เรียน

5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์ และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำ ขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่นั้นอย่างสม่ำเสมอ

6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

7. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ทำให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าสื่อการสอนนั้นจะอยู่ในรูปแบบใด ก็ล้วนเอื้ออำนวยให้เกิดความสะดวกในการเรียนการสอนทั้งสิ้น ผู้บริหารและครูจะต้องปฏิบัติงานด้านวัสดุประกอบหลักสูตร โดยคำนึงถึงการจัดหา การจัดซื้อ การผลิตที่ดี ประหยัด เพียงพอกับสภาพของโรงเรียนและเหมาะสมกับการเรียนการสอนในทุกกลุ่ม ประสบการณ์ การเก็บบำรุงรักษา และการซ่อมแซมอยู่เสมอ โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ การนำไปใช้อย่างมีระบบ และสำคัญต้องส่งเสริมความรู้ทักษะของครูผู้สอนด้วย

2.2.2 แหล่งเรียนรู้

ความรู้เกิดขึ้นใหม่ทุกวินาที การเรียนรู้ในปัจจุบันผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย จากทั้งครูคน ครูเครื่อง ครูสิ่งของ จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ อาทิ ห้องสมุดประชาชน หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ และภูมิปัญญา

การที่ได้เรียนรู้จากแหล่งต่างๆจากแหล่งผู้คนที่หลากหลาย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือกระบวนการวิจัย จำทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนเข้ากับวิถีชีวิต มีความรักความผูกพันกับท้องถิ่น เห็นคุณค่าและอนุรักษ์วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมและยังสามารถบูรณาการภูมิปัญญาไทยและสากลเพื่อนำมาปรับใช้กับวิถีไทยได้ (สำนักปฏิรูปการศึกษา. 2545: 44)

1) ความหมายของแหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 43) ให้คำจำกัดความแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้รู้ ได้เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

ตำริ บุญชู (2548: 27) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามอรรถาธิบายและต่อเนื่อง และสุดท้ายก็จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 2) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ หมายความว่า แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งที่ใช้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อขยายประสบการณ์ของนักเรียนและเชื่อมโยงสู่การใช้ชีวิตประจำวัน นักเรียนอาจเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ตามกระบวนการเรียนการสอนหรือ เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ

2) ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 2) ได้ให้ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มีความรู้ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเรียนรู้ต่อ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวนอกจากกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียนแล้ว จำเป็นต้องมีแหล่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตราที่ 25 ได้ระบุว่า รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล แหล่งการเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

ตลอดเวลา

ตำริ บุญชู (2548: 28) กล่าวถึงความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ ดังนี้

1. เป็นแหล่งที่รวมองค์ความรู้อันหลากหลาย พร้อมทั้งจะให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาค้นคว้า ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล อันเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่บุตรหลานของตน
3. เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนาน และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย
4. ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการคิดได้เอง ปฏิบัติได้เอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเข้าร่วมกิจกรรมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

โรงเรียนทุกแห่ง ทุกระดับเป็นตัวแทนของรัฐในการจัดการศึกษา และดำเนินการตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นหลักร่วมกันในการจัด

การศึกษา ดังนั้นจำเป็นต้องมีการจัดแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้เรียนเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3) แนวคิดในการจัดแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ เป็นแหล่งที่นักเรียนจะศึกษาค้นคว้า หาคำตอบในเรื่องที่สนใจ ใฝ่รู้ แหล่งเรียนรู้มีทั้งในโรงเรียนและชุมชน
2. แหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียนนอกจากห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆแล้วสถานที่ทุกแห่งในบริเวณโรงเรียน จัดเป็นแหล่งเรียนรู้และบางครั้งโรงเรียนอาจจัดเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีอยู่ เช่น จัดเป็นจุดศึกษา สวนการเรียนรู้ ค่ายการเรียนรู้ เป็นต้น
3. แหล่งเรียนรู้ ในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ตามธรรมชาติและที่สร้างขึ้น อาจเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา สาธารณประโยชน์ สถานประกอบการ สถาบันการศึกษา อาชีพในชุมชน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ
4. โรงเรียนจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกิจกรรมต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียน ในโรงเรียนและชุมชน

ดําริ บุญชู (2548: 29) กล่าวถึง การจัดแหล่งแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ว่า แหล่งการเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา มีได้หลายชนิดขึ้นอยู่กับพื้นที่ และกำลังความสามารถของสถานศึกษาเอง เช่นหากมีบริเวณกว้าง อาจเลือกแหล่งเรียนรู้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ สวนวรรณคดี สวนสมุนไพร สวนสุขภาพ สวนสัตว์ ศูนย์กีฬา หรือจัดเป็นที่อ่านหนังสือพิมพ์เคลื่อนที่ หากสถานที่มีอาคารเรียนพอ ก็สามารถเลือกจัดแหล่งเรียนรู้ในลักษณะห้องต่างๆเช่น ห้องสมุด มุมหนังสือ มุมกระจายข่าว ห้องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ห้องศิลปะ ห้องอินเทอร์เน็ต หรือห้องสื่อการเรียนการสอน

4) ประเภทของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547: 3) ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ไว้ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร เป็นต้น
2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมตลอดจนเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน

โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ หอสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็นต้น

3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ถ่ายทอดความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้าน การประกอบอาชีพ และการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ

แบบที่ 2 จัดตามที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เดิมจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ ครู อาจารย์ ห้องเรียน ห้องสมุด ต่อมามีการพัฒนาห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ตลอดจนอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจจะอยู่ในชุมชนใกล้เคียงโรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ทุ่งนา แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ

สมชาย เทพแสง (2547: 13-14) กล่าวว่า การจัดสภาพการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูปรับปรุงยุทธศาสตร์การสอน ปฏิรูปการสอนโดยมุ่งสู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ จัดสภาพโรงเรียนให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เช่น มีป้ายนิเทศ มุมค้นคว้า ห้องค้นคว้า มีห้องสมุดที่พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และที่สำคัญส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ต อย่างกว้างขวาง ซึ่งทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เพราะข้อมูลใน อินเทอร์เน็ต “ถือว่าเป็นตำราที่ใหญ่ที่สุดในโลก”

ดำริ บุญชู (2548: 28) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ไว้ 4 ประเภท คือ

1. แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ พ่อค้า นักธุรกิจ ฯลฯ

2. แหล่งการเรียนรู้ประเภทสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ตลาด ร้านค้า สะพาน สวนสาธารณะ สนามกีฬา เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ทะเล แม่น้ำ น้ำตก ห้วย หนอง คลอง บึง เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดว่า

ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ๆไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน รักการเขียน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดกิจกรรม เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการจัดหา ใช้สื่อการสอนแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน และใช้ประโยชน์จากสื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อนำความรู้ ข้อมูลเหล่านั้นไปสร้างสรรค์ความรู้ของตน

2.3 การวัดผลประเมินผล

การวัดผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน เป็นหน้าที่สำคัญของครู ที่จะต้องวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนว่า มีผลหรือปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด เพื่อปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้ดีขึ้น และบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้และเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงการสอนของครู

ความหมายของการวัดผลประเมินผล

หวน พันธุพันธ์ (2528: 53) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวัดผลการศึกษาไว้ว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง การเปรียบเทียบผลที่ได้จากการเรียนกับมาตรฐานอันหนึ่งที่ยึดถืออยู่ เพื่อแสดงว่านักเรียนมีความรู้มากน้อยเพียงไรจากที่ได้เรียนมาแล้ว และอาจจะบอกได้ว่าหลังจากการสอนแล้วนักเรียนได้คะแนนจากการวัดเท่าไร ส่วนการประเมินเป็นการกำหนดค่าหรือราคาจากคะแนนวันนั้นและสรุปว่า เก่ง หรือไม่เก่ง โดยเปรียบเทียบกับคนอื่นในห้องเดียวกัน ฉะนั้นการวัดผลจึงต้องสัมพันธ์กันด้วย

สำนักงานกรุงเทพมหานคร (2540: 3) ได้ให้ความหมายการวัดผลหมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการติดตาม ตรวจสอบผลการจัดการเรียนการสอน ว่าบรรลุผลตามเป้าหมายเพียงใด โดยการวัดผลนี้เกิดจากการยอมรับความจริง เกี่ยวกับธรรมชาติของผู้เรียน เชื่อว่าผู้เรียนมีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ นั่นคือ มนุษย์มีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลที่อาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะ

1. เชื่อว่าคนเราเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน
2. เชื่อว่าคนเราเรียนรู้ได้เท่ากัน แต่ใช้เวลาไม่เท่ากัน

ซึ่งจากความคิดเห็นดังกล่าว ทำให้การวัดผลการศึกษามีบทบาทหรือต้องทำหน้าที่ คือ

1. วัดผลเพื่อประเมินผลการเรียน เป็นการวัดผลเพื่อทำหน้าที่ ตรวจสอบหรือ พิจารณาผลการเรียน โดยสรุปว่าผู้เรียนแต่ละคน เก่ง หรืออ่อน มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตร กำหนดมากน้อยเพียงใด มักจะดำเนินการเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนทั้งหมด อาจเป็นหนึ่งภาค เรียนหรือหนึ่งปีการศึกษาก็ได้ การวัดผลประเภทนี้ จะทำหน้าที่ตรวจสอบเมื่อใช้เวลาเรียนเท่ากัน ผู้เรียนแต่ละคนเก่งอ่อนมากน้อยกว่ากันเพียงใด

2. วัดผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นการวัดผลที่มีเป้าหมายในการค้นหา ข้อบกพร่องในการเรียนของผู้เรียน เพื่อจะได้ให้การช่วยเหลือ ช่อมเสริม แก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น จึงเป็นการวัดผลเพื่อค้นหาว่าผู้เรียนคนใดต้องใช้เวลาเรียนเพิ่มขึ้นหรือต้องได้รับการเรียน การสอนด้วยเทคนิควิธีหรือสื่อการเรียนที่หลากหลายยิ่งขึ้น จึงจะมีความสามารถต่างๆใกล้เคียงกับ ผู้เรียนอื่นๆ จึงเป็นการวัดผลระหว่างการดำเนินการจัดการเรียนการสอน นิยมสอบวัดผลเมื่อจบ เนื้อหาย่อยๆ เป็นระยะๆไป

นิตยา สุวรรณศรี (2540: 160) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การนำผลของ การวัดมาจัดลำดับคุณภาพ โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้ว ตัดสินออกมาว่าต่ำกว่าเกณฑ์ สูงกว่าเกณฑ์ หรือ เก่ง ปานกลาง หรืออ่อนแค่ไหน ในการ ประเมินผล สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1. การประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน(Summative Evaluation) ซึ่งหมายถึง การสอบปลายภาค ปลายปี เพื่อพิจารณาให้ระดับคะแนน หรือการให้สอบได้หรือตก ซึ่งการจัด การศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา เน้นมาก

2. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) เช่นการ ประเมินผลเพื่อต้องการทราบพื้นฐานของผู้เรียน การประเมินผลเพื่อทราบความรู้ความสามารถ ตาม จุดประสงค์ของการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งครูจะประเมินควบคู่ไปกับการสอน โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ เป็นหลักในการประเมินผล ข้อมูลที่ได้จะนำมาเป็นแนวทางในการประเมินผลให้เกิดผลดีมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการประเมินผลแบบนี้มาก

วาสนา เพิ่มพูน (2542: 293) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลเป็นองค์ประกอบที่ สำคัญประการหนึ่งของการศึกษา เป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่ติดตาม ผลการดำเนินการสอนของครู ว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพียงใด หากมีข้อบกพร่องหรือปัญหาใดๆในการเรียนการสอนก็จะ ได้หาทางปรับปรุงแก้ไขให้การสอนดีขึ้น การวัดผลประเมินผลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะ เป็นสิ่งสะท้อนถึงความก้าวหน้าของวิชานั้นๆ ซึ่งรวมทุกด้าน เช่น ตัวครู ผู้สอน ด้านหลักสูตร กิจกรรมและผู้เรียน

ภิรมยา อินทรกำแหง (2548: 8) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลเป็นการตัดสินระดับความรู้ ความสามารถ ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนในแต่ละปีการศึกษา และในแต่ละช่วงชั้นของนักเรียนรายบุคคล ภายใต้เกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ผลการตัดสินที่นักเรียนได้รับในแต่ละรายวิชา จะสะท้อนระดับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้การวัดผลประเมินผลการเรียนของนักเรียนเป็นองค์ประกอบและขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญยิ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน

การวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545ค: 24-25) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงการพัฒนา ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องมีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินผลทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การวัดประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดมุ่งหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียนเพื่อมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงงานหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ผู้เรียนผู้สอนและพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพ สมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของตนเอง ครูผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบความสำเร็จของผู้เรียน

สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า
ด้านการเรียนรู้เป็นรายปี (ช่วงชั้นที่ 1-3) หรือปลายภาค (ช่วงชั้นที่ 4-6) และเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้นแต่ละ
ช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและ
คุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้น ไป
พิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ
สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และการจัดให้มีการประเมินผลการเรียนด้วย

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนปี
สุดท้ายของแต่ละช่วง ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญได้แก่ ภาษาไทย
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่มสาระ
การเรียนรู้อื่นๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดต่อไป ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้
ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 25-26) การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน ซึ่งใช้เวลา 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษา 2 ช่วง คือจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรียกว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เรียนผ่านการศึกษาแต่ละช่วงชั้นตามเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1, 2, และ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาภาคบังคับ) ต้องผ่าน
เกณฑ์แต่ละเกณฑ์ดังนี้

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับผลการตัดสิน
การเรียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่
สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา
กำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่
สถานศึกษากำหนดการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสหกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้อย่าง รอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็กทำงาน ร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปฏิบัติกิจตาสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ผู้เรียน ยึดมั่นในหลัก ศีลธรรม พัฒนาคนให้เขารู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และตัว กิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันในด้านต่างๆ ถึงจะเปลี่ยนผู้อำนวยการ แต่กิจกรรมก็ยัง ดำเนินอยู่ อย่างนี้เรียกว่า มีภูมิคุ้มกัน

การค้นหาตัวอย่างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็เพื่อให้มีตัวอย่างรูปธรรม ในการสร้างความ เข้าใจภายในวงการศึกษาว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงหมายความว่าอย่างไร และสามารถนำไปใช้ใน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างไรบ้าง หลังจากนั้น ก็ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เหล่านี้ เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่างๆ บูรณาการเข้ากับทุกสาระเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ เพื่อทำให้ เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ ในการสอนการคำนวณที่มีความหมาย ในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง หรือบูรณาการเข้ากับสาระภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพ เทคโนโลยีต่างๆ ได้หมด นอกเหนือจากการสอนในสาระหลักคือในกลุ่ม สาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม เท่านั้น

สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและ สามารถประยุกต์ใช้ได้ แต่ถ้ามาตรฐานเรียนรู้ของทุกช่วงชั้นเหมือนกันหมดก็จะมีปัญหาทางปฏิบัติ จึงต้องกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนของแต่ละช่วงชั้น และแต่ละชั้นปี ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว เช่น ประถม 1 ช่วยเหลือคุณพ่อคุณแม่ล้างจานชาม เก็บขยะไปทิ้ง กวาดบ้าน จัดหนังสือไปเรียนเอง แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน กินอาหารให้หมดจาน ประถม 2 วิเคราะห์รายจ่ายของครอบครัว จะมีเป็น ตารางกรอกค่าใช้จ่ายต่างๆ ของครอบครัว คุณแม่ซื้ออะไรบ้าง คุณพ่อซื้ออะไรบ้าง เด็กจะได้รู้พ่อแม่

หาเงินมายากแค่ไหน เช่น ยาสีฟันหลอดละ 46 บาท จะต้องไม่เอามาบีบเล่น จะต้องสอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ให้เด็กตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ครอบครัวมีรายได้ และรายจ่ายเท่าไร เด็กจะได้ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง มีหลายโรงเรียนทำแล้ว ประถม 3 สอนให้รู้จักช่วยเหลือครอบครัวอย่างพอเพียง และรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น มีส่วนร่วมสร้างครอบครัวพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียน สามารถวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงระดับโรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และในมิติต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการจัดการชุมชน และในที่สุดแล้วสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนที่ดีต่อประเทศชาติสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ต้องเริ่มเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศ และการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไรแตกแยกหรือสามัคคี เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ค: 212-213)

มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

การเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุอยู่ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ (ส.3.1) ที่เน้นให้เข้าใจระบบและวิธีการเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวันได้

นอกจากนี้ คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ได้กำหนดขอบเขตที่ชัดเจนในการเรียนการสอนหรือมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงแต่ละชั้นปี เพื่อให้เข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับวัย (ปรียานุช พิบูลสรารุณ. 2550: 5-8)

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเอง และรู้จักช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน รู้จักวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายของตนเอง สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ฝึกจิตสำนึกและนิสัยพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงรักษา ทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้ มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิต ของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจและวิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และมิติต่างๆ ทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนใกล้เคียง เห็นคุณค่าของการใช้หลักพอเพียงในการพัฒนาชุมชน และสามารถนำหลักการพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้ในที่สุด

ช่วงชั้นที่ 4 เตรียมคนให้เป็นคนดี สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ โดยเน้นเข้าใจความพอเพียงระดับประเทศและการพัฒนาประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การวิเคราะห์ สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศ หรือการศึกษาสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาด้านสังคมเป็นอย่างไร เป็นต้น

การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดผลประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติร่วมกันและเป็นมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาจะต้องมีการวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการวัดผลและประเมินผลระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหาร ครู ที่จะต้องจัดให้มีการวัดผลประเมินผล ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน ปฏิบัติจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือให้เคียงกับชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการปลูกจิตสำนึก เป็นพื้นฐานในการ ดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งครูควรออกแบบเครื่องมือในการวัดผลการเรียน ทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ เจตคติโดยใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตลอดจนความแตกต่างระหว่างผู้เรียน แล้วนำผลการวัดไปกำหนดเป็น

เกณฑ์ เพื่อนำผลไปพัฒนาผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

4. ข้อมูลพื้นฐานของครูตามตัวแปรต้น

เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมเอกลักษณ์ ความเป็นไทย (ปริญญช พินุลสรวรุช. 2550: 3) การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นครู เป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักการคิดต่างๆให้กับเด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ไม่พอเพียงของตนเอง ครบครัน และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักสูตรจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติ ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา กรมวิชาการ (2545: 5) จึงได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรไว้ดังนี้

4.1 สารการเรียนรู้

กำหนดสารการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ การเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

สารการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่มคือ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสารการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสารการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความรู้พื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์

4.2 ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับการพัฒนาการของผู้เรียน คือ

ช่วงชั้นที่ 1	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3
ช่วงชั้นที่ 2	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6
ช่วงชั้นที่ 3	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
ช่วงชั้นที่ 4	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนหรือมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละชั้นปี เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละวัย (ปรียานุช พิบูลสราวุธ. 2550: 4)

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาตัวแปรต้นที่เกี่ยวข้อง 2 ตัว คือกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน 8 กลุ่มสาระ และช่วงชั้นที่ทำการสอน

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติ และปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทั้งด้านการเตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการกำกับติดตามและประเมินผลความต้องการที่สำคัญในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการนี้ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ งบประมาณ และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาต่างๆ และการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

มาลี สินเครือ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านวัดและประเมินผล ครูมีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการเรียนรู้และด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

สาธิตา สุวรรณสิงห์ (2545: 55) ได้ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ของข้าราชการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รัตภูมิ จังหวัดสงขลา พบว่าการจัดการเรียนการสอน ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน การจัดกิจกรรมให้เรียนรู้ตามสภาพจริงและการจัดเนื้อหาสาระอยู่ในระดับมาก ส่วนองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาจากลักษณะงานสอนแตกต่างกัน พบว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 และพิจารณาประสพการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน พบว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ โดยภาพรวม และรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

สำราญ ตติชรา (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองตราด พบว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองตราด โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับปัญหามากไปน้อยคือ การประชาสัมพันธ์การสอน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การสอนที่เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดสภาพแวดล้อมทางการสอน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การประเมินตามสภาพจริง การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำวิจัยในชั้นเรียน การให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนการเปรียบเทียบศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองตราด จำแนกตามประสพการณ์ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

พัฒนภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องบทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 44.3 อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.5 และอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 21.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูได้แก่ 1) เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียง 2) การสนับสนุนจากหน่วยงานเอกชน 3) สนับสนุนจากโรงเรียน และ 4) รายวิชาที่สอน เมื่อวิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถทำนายการปฏิบัติบทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงได้ร้อยละ 18.80 ในการปฏิบัติหน้าที่ของครูในการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มีปัญหาในด้านผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านผู้บริหารและผู้ร่วมงาน

ยุพิน ทองส่งเสริม (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูโรงเรียนอาชีวเอกชน กลุ่มกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการเรียนรู้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เออร์บันสกี (Urbanski. 1981: 3486-A) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีการหลายๆแบบ สอนมโนคติทางเรขาคณิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐนอร์ทคา (Carolina) สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า แต่ละวิธีให้ผลต่างกัน นั่นคือ ในการสอนนั้นถ้าครูเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้

แจคสัน (Jackson. 1986: 217) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมในห้องเรียนว่าเป็นสิ่งที่ซับซ้อนมาก ครูมีภาระหนักไม่อาจกำหนดแผนหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ เพราะต้องรับผิดชอบหลายวิชา รับผิดชอบเด็กมากเกินไป ไม่สามารถระบุได้ว่าเวลาเหล่านั้นได้ถูกใช้อย่างคุ้มค่าหรือไม่ การปรับปรุงวิธีการสอน การปรับหลักสูตร การค้นหาวิธีการใหม่ๆก็ไม่สามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ได้ดีเท่ากับให้ครูเกิดความพึงพอใจ แจคสันให้ความเห็นเกี่ยวกับเด็กนักเรียนว่า ต้องให้เขาเรียนรู้ระบบ การให้คำชม การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล

ฮอดคินสัน (Hodkinson. 1988: 205-206) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการสอนของครูในประเทศอังกฤษ พบว่า ครูจะอยู่ในองค์กรของตนเองไม่จำเป็นต้องกลับไปทำงานอย่างที่เคย และหลายแห่งพบว่า ครูเหล่านั้น ขาดความรู้เชิงกว้างและลึกในแง่ของวิชาชีพทางการศึกษา จึงไม่สามารถก้าวไปสู่ผู้เชี่ยวชาญได้ ดังนั้นจึงควรมีการยกระดับความรู้ครูให้สูงขึ้น ต้องมีการพัฒนาความรู้ในทางทฤษฎีการศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการสร้างวิสัยทัศน์ จำเป็นต้องพัฒนาความรู้รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับกลุ่มสาขาอาชีพอื่นๆ เพื่อพัฒนาตนเองไปด้วย

แม็ก คินนี (Mc Kinney, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Five Tip to Improve Teaching” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็ก และวิธีปรับปรุงการสอน นักวิจัยจากสถาบันการวิจัยเพื่อการสอน (IRT) ของมหาวิทยาลัย มิชิแกน ได้ศึกษาและพบยุทธวิธีที่มีผลต่อการสอน 5 วิธี ครูควรทำตามได้แก่

1. ตั้งจุดประสงค์การสอน ครูที่ดีควรตั้งจุดประสงค์ที่จะให้เด็กประสบความสำเร็จทางการเรียนอย่างน้อย 2 จุดประสงค์พร้อมกัน
2. การสื่อสารกับเด็ก ครูที่ดีควรสามารถสื่อสารกับเด็กได้ดี เพราะเด็กบางคนจะมองโรงเรียนเป็นที่กักกันมากกว่าสถานที่เรียนรู้ ครูควรอธิบายเด็กได้ว่าเขาควรเรียนอะไร มีประโยชน์อะไร และครูควรเชื่อมบทเรียนกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. การเข้าใจเนื้อหาที่สอน ครูที่ดีควรเข้าใจอย่างทะลุปรุโปร่งในเนื้อหาที่ตนเองสอน
4. ยึดเนื้อหาในการสอนเป็นหลัก ครูที่ดีไม่ควรยึดเนื้อหาในหนังสือเป็นหลัก ควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับลักษณะนิสัยและวัยของเด็ก

5. มีความรับผิดชอบต่อการสอน ครูที่ดีต้องมีความรับผิดชอบการสอนของตนเอง รู้จักเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการสอน และหมั่นฝึกฝนตนเอง

สรุป

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีน้อยมาก ส่วนใหญ่มักศึกษา สภาพเฉพาะรายวิชา สภาพปัญหาของครูในด้านจัดการเรียนการสอน ในด้านหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียนที่ต่างสังกัดกันย่อมมีความแตกต่างกันในการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและวิสัยทัศน์ของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาให้เกิดความแตกต่างกันไปด้วย

เอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาการสอนของครูในด้านต่าง ๆ ที่เห็นว่าครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และครูที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่สอนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งต้องมีความรอบรู้วิทยาการใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน มีความสามารถในการจัดทำ การใช้ การดูแลในการรักษาสื่อการสอนต่าง ๆ และรวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ วิธี ขั้นตอนการวัดผลและประเมินผลเป็นอย่างดี การศึกษาปัญหาการสอนของครูทำให้ได้ทราบข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนา ปรับปรุงการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง สมุทรสงคราม ใน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ ด้านการวัดและประเมินผล เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพของครูในด้านการจัดการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวว่า ครูคือบุคคลสำคัญในการ ถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังความคิดต่างๆให้กับเด็กโดยมีเป้าหมายสำคัญคือการปลูกฝังให้เด็ก รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มี จิตสำนึกรักสิ่งสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่า วัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นไทย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสอบถามสภาพการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยมีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม เขตอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2550 ทำการสอนช่วงชั้น 1-2 จำนวน 24 โรงเรียน จำนวน 359 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2550 ทำการสอนช่วงชั้น 1-2 โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบตารางกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้กลุ่มสาระเป็นชั้น (Strata) ในการแบ่งและทำการสุ่มครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้ครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวมทั้งสิ้น 185 คน ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแยกตามโรงเรียน

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	บ้านฉู่ฉี่	6	3
2	บ้านบางป่อ	6	3
3	วัดบางจะเกร็ง	16	8
4	วัดคลองโคน	9	5
5	วัดธรรมประสิทธิ์	10	5
6	วัดธรรมสถิตีวราราม	23	12
7	วัดนางพิมพ์	8	4
8	วัดบางขันแตก	20	10
9	วัดศรีสุวรรณคงคาราม	12	6
10	วัดท้ายหาด	11	6
11	วัดน้อยแสงจันทร์	10	5
12	วัดบางประจันต์	9	5
13	วัดสวนแก้ว	9	5
14	บ้านเขตเมือง	11	6
15	บ้านตะวันจาก	9	5
16	บ้านลาดใหญ่	8	4
17	วัดธรรมาวุธาราม	12	6
18	อนุบาลสมุทรสงคราม	61	31
19	เมืองสมุทรสงคราม	59	30
20	วัดคู่สนามจันทร์	14	7
21	วัดจันทร์เจริญสุข	11	6
22	วัดช่องลม	14	7
23	วัดโรงธรรม	4	2
24	วัดปากลัด	7	4
		359	185

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และช่วงชั้นที่ทำการสอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ใน 3 ด้าน จำนวน 45 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 15 ข้อ ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ และ ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 15 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 72) คือ ระดับการปฏิบัติ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล และสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้ของครู โดยได้สอบถามสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครู ศึกษานิเทศก์ที่ดูแลรับผิดชอบทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมและตรงตามเนื้อหาของเรื่องที่ได้ทำการวิจัย

3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดของ ลิเคิร์ท (Likert Scale) จากหลักการและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2530: 79-80) นำร่างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบด้านเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้แบบสอบถาม เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

4. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content validity) ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำต่อไป

ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัยประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ
อาจารย์พิเศษ ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์
หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง
อาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นายเผด็จ บุญทรง
ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
5. นายแมนสรวง เฟื่องฟู
ศึกษานิเทศก์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

5. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไขแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้าย

6. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูโรงเรียนอนุบาลสมุทรสงคราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบัค ซึ่งผลการวิเคราะห์แบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

7. นำเสนอข้อมูล การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ทราบ เพื่อขอคำแนะนำ และจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูในโรงเรียนตอบแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยติดตามแบบสอบถามคืนมาด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 185 ฉบับ และตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 185 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูล

1. หลังจากที่ได้รับคืนแบบสอบถาม เรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ให้ครบถ้วน

2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

เลือกตอบมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
เลือกตอบมาก	ให้ 4 คะแนน
เลือกตอบปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เลือกตอบน้อย	ให้ 2 คะแนน
เลือกตอบน้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. หาจำนวน หาค่าร้อยละของข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และ ช่วงชั้นที่ทำการสอน

2. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวม รายด้านและรายข้อ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน โดยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA)

4. แปลความหมายของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม กำหนดเกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยการปฏิบัติ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 73) ดังนี้

4.1 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4.2 ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูอยู่ในระดับ น้อย

4.3 ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูอยู่ในระดับ ปานกลาง

4.4 ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูอยู่ในระดับ มาก

4.5 ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูอยู่ในระดับ มากที่สุด

5. นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือ

วิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามโดยการหาค่าของความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient)

2. สถิติขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 สมมุติฐานข้อที่ 1 ครูที่ปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA)

3.2 สมมุติฐานข้อที่ 2 ครูที่ปฏิบัติการสอนในช่วงชั้นที่ต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ใช้สถิติทดสอบแบบ t-test (Independent Samples)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean square)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของสถิติทดสอบ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำอธิบาย โดยเรียงลำดับหัวข้อ เป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน 8 กลุ่มสาระ และช่วงชั้นที่ทำการสอน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ใน
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและ
ประเมินผล จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ผลปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำการสอน

สภาพภาพ	จำนวน (n=185)	ร้อยละ
1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน		
ภาษาไทย	25	13.51
คณิตศาสตร์	23	12.43
วิทยาศาสตร์	23	12.43
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	18	9.73
ศิลปะ	25	13.51
สุขศึกษาและพลศึกษา	26	14.06
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	22	11.90
ภาษาต่างประเทศ	23	12.43
รวม	185	100.00
2. ช่วงชั้นที่ทำการสอน		
ช่วงชั้นที่ 1	95	51.35
ช่วงชั้นที่ 2	90	48.65
รวม	185	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่า ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 185 คน สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา คิดเป็นร้อยละ 14.06 รองลงมาสอนในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ ภาษาไทยและศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 13.51 และสอนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 51.35

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ผลปรากฏดังตาราง 5-9

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวม และรายด้าน

สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.91	.43	มาก
2. ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	3.60	.49	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล	3.62	.50	มาก
รวม	3.71	.43	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.91$, $\bar{X} = 3.62$ และ $\bar{X} = 3.60$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอ
เมืองสมุทรสงคราม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
1	ครูแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัว เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลูกฝังแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน	4.04	.67	มาก
2	ครูได้มีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามัคคี กันในกระบวนการหรือเพื่อค้นหากิจกรรม ปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และตั้งเป้าหมายการสอนว่าจะ สอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองตามแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ได้ อย่างไร	3.82	.70	มาก
3	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึก ของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต จิตสำนึก ที่ดีต่อตนเองและสังคม	4.08	.63	มาก
4	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักความพอประมาณ เช่น ในการอุปโภคบริโภคแต่พอดี พอเหมาะ กับความต้องการของร่างกาย การวิเคราะห์ รายรับ-รายจ่ายของตน ความพอใจในการใช้ ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หรูหรา	4.11	.65	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
5	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนคำนึงถึงความมี เหตุผล หรือ การรู้เหตุรู้ผล โดยการคิด การพูด และการทำบนฐานของความรู้ที่มา และที่ไปของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร มี เหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิด จะหลุด ออกจากเหตุนั้นได้โดยอาศัยช่องทางใด และจะใช้วิธีการใด	3.87	.65	มาก
6	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนการสร้างภูมิคุ้มกันที่ ดีในตัว รู้จักการวางแผนอนาคต ทำการ ต่าง ๆ โดยยึดหลักการช่วยตนเอง พึ่งพา ตนเอง	3.97	.68	มาก
7	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนใช้คุณธรรมนำความรู้ หลักธรรมคำสอนทางศาสนาในการดำเนิน ชีวิต	4.11	.61	มาก
8	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็น ไทย	4.12	.61	มาก
9	ครูให้ผู้เรียนทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อ เสริมสร้างการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน การปรับตัวในการ ทำงานร่วมกัน การสร้างความสามัคคีใน หมู่คณะ	4.10	.63	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
10	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยแหล่งเรียนรู้ หลากหลาย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	3.82	.63	มาก
11	ครูส่งเสริมการรวมตัวกันและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันของชุมชน/ชมรมของนักเรียน โดยมีการใช้ความรู้ ความรอบคอบและ คุณธรรมในการวางแผนดำเนินการ ใช้ ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวให้เต็มที่ และเติบโต อย่างมั่นคงสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	3.78	.70	มาก
12	ครูมีส่วนในการอบรม/ประชุมนักเรียน จัด กิจกรรม/โครงการหรือนิทรรศการใน โรงเรียนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และ ความตระหนักถึงคุณค่าของหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	3.71	.69	มาก
13	ครูได้มีส่วนในการให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียงเพื่อให้การสนับสนุนการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน	3.44	.79	ปานกลาง
14	ครูได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิธีคิด บูรณาการ องค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกประยุกต์ ปฏิบัติสู่การดำรงชีวิต	3.79	.52	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
15	ครูจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่ เชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนกลุ่มสาระของ ท่านตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ	3.83	.63	มาก
รวม		3.91	.43	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นครูได้มีส่วนใน
การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้การสนับสนุนการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้				
1	ครูได้ใช้แหล่งเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน องค์กรในชุมชน เช่น สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร คุรุภูมิปัญญาไทย ปราชญ์ชาวบ้าน	3.59	.76	มาก
2	ครูมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การจัดมุมความรู้ ป้ายนิเทศเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.72	.72	มาก
3	ครูใช้เพลง บทกลอน หนังสือ เอกสาร ประกอบการเรียนสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.50	.82	ปานกลาง
4	ครูใช้ใบงานให้นักเรียนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองและครอบครัว	3.48	.76	ปานกลาง
5	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การใช้ห้องสมุด การใช้อินเทอร์เน็ต	3.63	.68	มาก
6	ครูได้ขอความร่วมมือจากคุรุภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาให้ความรู้เฉพาะทางกับนักเรียน	3.44	.78	ปานกลาง

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้				
7	ครูมีการค้นหาหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.62	.75	มาก
8	ครูมีการผลิตสื่อขึ้นใช้เองในโรงเรียนเพื่อเป็นการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.46	.73	ปานกลาง
9	ครูใช้สื่อท่านมีการเผยแพร่สื่อ/แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสู่ชุมชน ชีวิต	3.32	.86	ปานกลาง
10	ครูมีส่วนขับเคลื่อนให้สถานศึกษาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม	3.56	.67	มาก
11	ครูสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริม ยกย่องคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม	3.99	.68	มาก
12	ครูได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำโครงการเรียนรู้ที่หลากหลายตามศักยภาพ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.49	.80	ปานกลาง
13	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน	3.53	.75	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้				
14	ครูส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ ผู้เรียน ตระหนักและเห็นคุณค่าของการ ปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การดำเนินงานเกษตรแนวเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษาของท่าน	3.64	.75	มาก
15	ครูเน้นให้นักเรียนได้นำหลักการของ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ จริงในชีวิตประจำวัน	4.06	.63	มาก
รวม		3.60	.49	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นครูใช้เพลง บทกลอน หนังสือเอกสารประกอบการเรียนสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) ครูได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำโครงงานเรียนรู้ที่หลากหลายตามศักยภาพสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) ครูใช้ใบงานให้นักเรียนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองและครอบครัว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) ครูมีการผลิตสื่อขึ้นใช้เองในโรงเรียนเพื่อเป็นการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) ครูได้ขอความร่วมมือจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาให้ความรู้เฉพาะทางกับนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) และครูใช้สื่อ มีการเผยแพร่สื่อ/แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสู่ชุมชนชีวิต มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททศสงคราม อำเภอ
เมืองสมุทรสงคราม ในด้านการวัดและประเมินผล

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการวัดและประเมินผล				
1	ครูมีการประเมินผู้เรียนด้านความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	3.69	.65	มาก
2	ครูมีการประเมินผู้เรียนด้านทัศนคติ เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	3.61	.66	มาก
3	ครูมีการประเมินผู้เรียนในการเผยแพร่ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครอบครัว/ ชุมชนด้านการปฏิบัติ	3.45	.73	ปานกลาง
4	ครูมีการประเมินผู้เรียนในการนำปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติใน ชีวิตประจำวัน	3.72	.68	มาก
5	ครูมีการยกย่อง ชมเชย ผู้เรียนที่ปฏิบัติ ตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.06	.63	มาก
6	ครูมีการยกย่อง ชมเชย ผู้เรียนที่ปฏิบัติ ตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	3.44	.86	ปานกลาง
7	ครูมีการกำหนดเกณฑ์การวัดประเมินผล การเรียนรู้โดยคำนึงถึงผลการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วย	3.50	.68	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการวัดและประเมินผล(ต่อ)				
8	ครูออกแบบเครื่องมือหลากหลาย เช่น แบบสังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม อภิปราย ถาม – ตอบ การสังเกต พฤติกรรมการทำงาน สำหรับการวัด และประเมินผลตามสภาพจริง โดยคำนึงถึง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	3.40	.73	ปานกลาง
9	ครูได้ใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัดและ ประเมินผลด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ เหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	3.69	.69	มาก
10	ครูประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ความเข้มแข็ง สามารถ พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี	3.74	.67	มาก
11	ครูมีการประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการรู้จักใช้ ทรัพยากร ที่มีอยู่ในประเทศอย่างฉลาด และรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และ เพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคง	3.64	.65	มาก
12	ครูมีการประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการรู้จักใช้ เทคโนโลยีให้เหมาะสมสอดคล้องกับความ จำเป็นของตนเอง การมีความรู้เกี่ยวกับ เทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน	3.64	.69	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
ด้านการวัดและประเมินผล(ต่อ)				
13	ครูมีการประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการรู้จัก ประหยัด มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะตามอัตภาพ	3.75	.63	มาก
14	ครูให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของ นักเรียน	3.41	.80	ปานกลาง
15	ครูได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงของนักเรียน	3.53	.62	มาก
รวม		3.61	.50	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ครูมีการประเมินผู้เรียนในการเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครอบครัว/ชุมชน ด้านการปฏิบัติ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) ครูมีการยกย่อง ชมเชย ผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) ครูให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) และครูออกแบบเครื่องมือหลากหลาย เช่น แบบสังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรมอภิปราย ถาม – ตอบ การสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน สำหรับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสสงคราม อำเภอ
เมืองสมุทรสงคราม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ด้านการจัดกิจกรรม			ด้านสื่อการสอนและ			ด้านการวัดและ		
	การเรียนการสอน			แหล่งเรียนรู้			ประเมินผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ
1. ภาษาไทย	3.88	.48	มาก	3.50	.51	ปาน กลาง	3.67	.48	มาก
2. คณิตศาสตร์	3.75	.47	มาก	3.38	.50	ปาน กลาง	3.39	.47	ปาน กลาง
3. วิทยาศาสตร์	3.94	.46	มาก	3.64	.55	มาก	3.64	.61	มาก
4. สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	3.85	.34	มาก	3.43	.28	ปาน กลาง	3.47	.39	ปาน กลาง
5. ศิลปะ	4.05	.39	มาก	3.71	.46	มาก	3.66	.52	มาก
6. สุขศึกษาและพลศึกษา	3.95	.40	มาก	3.67	.47	มาก	3.61	.51	มาก
7. การงานและเทคโนโลยี	3.79	.40	มาก	3.63	.53	มาก	3.64	.48	มาก
8. ภาษาต่างประเทศ	3.96	.36	มาก	3.77	.40	มาก	3.78	.43	มาก
รวม	3.90	.39	มาก	3.60	.36	มาก	3.61	.36	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครู
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททสสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่สอนในกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ต่างกัน ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.90$) ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
($\bar{X} = 3.60$) ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.61$)
และเมื่อพิจารณารายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ยกเว้นสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านสื่อการสอนและแหล่ง
เรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$) สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้านสื่อการสอนและแหล่ง

เรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$) และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$) และด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมือง
สมุทรสงคราม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้
และด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำ
การสอน ดังแสดงในตารางที่ 10-11

ตาราง 10 เปรียบเทียบ สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน
 จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน

การจัดการเรียนรู้ ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.56	7	.223	1.24	.282
	ภายในกลุ่ม	31.79	177	.180		
	รวม	33.35	184			
2. ด้านใช้สื่อการสอนและ แหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	3.09	7	.441	1.93	.067
	ภายในกลุ่ม	40.41	177	.228		
	รวม	43.50	184			
3. ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.39	7	.342	1.37	.220
	ภายในกลุ่ม	44.13	177	.249		
	รวม	46.52	184			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.92	7	.275	1.49	.173
	ภายในกลุ่ม	32.62	177	.184		
	รวม	34.54	184			

จากตาราง 10 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 เปรียบเทียบ สภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามช่วงชั้นที่ทำการสอน

การจัดการเรียนรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ช่วงชั้นที่ 1		ช่วงชั้นที่ 2		df	t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน	3.88	0.41	3.93	0.44	183	.817
2. ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้	3.56	0.47	3.65	0.50	183	1.234
3. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.55	0.50	3.69	0.50	183	1.788
รวม	3.67	0.41	3.76	0.45	183	1.420

จากตาราง 11 แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่ทำการสอนในช่วงชั้นต่างกัน มีระดับการปฏิบัติโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาศาภาพการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้สรุปผลตลอดจนให้ข้อเสนอแนะในการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งได้นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศาภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ที่ทำการสอนระดับช่วงชั้น 1-2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 359 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในปีการศึกษา 2550 ทำการสอนระดับช่วงชั้น 1 - 2 ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้กลุ่มสาระเป็นชั้น(Strata) ในการแบ่งและทำการสุ่มครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ใช้การสุ่มอย่างง่าย ได้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย จำนวน 25 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ จำนวน 23 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ จำนวน 23 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 18 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ จำนวน 25 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาจำนวน 26 คน กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 22 คนและกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ จำนวน 23 คน รวมครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 185 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 185 ฉบับ เป็นฉบับที่สมบูรณ์ 185 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ดังนี้

1. หาจำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และ ช่วงชั้นที่ทำการสอน
2. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวม รายด้าน และรายข้อ
3. เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน และช่วงชั้นที่ทำการสอน โดยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) และค่าสถิติ t-test

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ยกเว้นข้อครูได้มีส่วนในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ยกเว้นครูใช้ใบงานให้นักเรียนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองและครอบครัว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับระดับปานกลาง ครูได้ขอความร่วมมือจากครูภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาให้ความรู้เฉพาะทางกับนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูมีการผลิตสื่อขึ้นใช้เองในโรงเรียนเพื่อเป็นการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูใช้สื่อ ครูมีการเผยแพร่สื่อ/แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสู่ชุมชนชีวิต มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และครูได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำโครงงานเรียนรู้ที่หลากหลายตามศักยภาพสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ยกเว้นข้อครูมีการประเมินผู้เรียนในการเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครอบครัว/ชุมชน ด้านการปฏิบัติ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูมีการยกย่อง ชมเชย ผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูออกแบบเครื่องมือหลากหลายเช่น แบบสังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรมอภิปราย ถาม – ตอบ การสังเกตพฤติกรรมการทำงาน สำหรับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ครูให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน พบว่า ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่ทำการสอน

ในช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) และครูที่ทำการสอนในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม มีประเด็นที่สามารถที่จะนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล พบว่า

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในโรงเรียนได้รับทราบถึงปัญหาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารการประชุมอบรมสัมมนา (ชัยฤทธิ์ คีลาเดช. 2550: 19) ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงครามมีการเข้าร่วมประชุม สัมมนาทางวิชาการเรื่อง การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันศุกร์ที่ 16 กุมภาพันธ์ 2550 ณ หอประชุมศาลารวมใจเทศบาลเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ซึ่งปัญหาของครูคือความไม่เข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาวะความรับผิดชอบของครูมีมาก ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่สามารถบูรณาการในการเรียนการสอนได้ และต่อต้านไม่เห็นด้วย จำเป็นที่ผู้บริหารต้องให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ต้องมีการพัฒนาครู สอดคล้องกับ(ปรียานุช พิบูลสรารุข. 2550: ออนไลน์) ได้กล่าวไว้ว่า ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น รู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจาก

การเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ สุวิทย์ มูลคำ (2543: 11) ที่กล่าวว่า สภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไร้ข้อจำกัด ดังนั้น การศึกษาในระบบเดิม ไม่สามารถสนองความต้องการของบุคคลในสังคมได้เช่นที่เคยเป็นมา ครูยุคใหม่จะต้องแสวงหาวิธีสอนที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ซึ่งจากรากฐานที่สำคัญ สำหรับการศึกษาตลอดชีวิต และการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในสภาพสังคมต่อไป จึงส่งผลให้ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม มีระดับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ พบว่าส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูได้สอนให้นักเรียนนำ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ครูมีการสนับสนุนจัดกิจกรรมส่งเสริมคน ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ครูได้จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีการจัดมุมความรู้ ป้ายนิเทศ ได้นำ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้กับนักเรียน ครูได้จัดกิจกรรมให้นักเรียน ค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ในห้องสมุด การค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับสมร จารุณภู (2547: 37-38) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวว่า “ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สมชาย เทพแสง (2547: 13-14) กล่าวว่า การจัดสภาพการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูปรับปรุงยุทธศาสตร์การสอน ปฏิรูปการสอนโดยมุ่งสู่โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ จัดสภาพโรงเรียนให้มีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เช่น มีป้ายนิเทศ มุมค้นคว้า ห้องค้นคว้า มีห้องสมุดที่พอเหมาะแก่จำนวนนักเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และที่สำคัญส่งเสริม การใช้อินเทอร์เน็ต อย่างกว้างขวาง ซึ่งทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ต “ถือว่าเป็นตำราที่ใหญ่ที่สุดในโลก”

สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ในด้านการวัดและประเมินผล พบว่าส่วนใหญ่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูมีการยกย่อง ชมเชยผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของ ครูได้มีการประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการรู้จักประหยัด ความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ มี

การประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี ครูได้มีการประเมินที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลด้านความรู้ ทักษะ เจตคติเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมเนื้อหา และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของมาลี สินเครือ (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านวัดและประเมินผล ครูมีการปฏิบัติในระดับมาก

ในทำนองเดียวกันกับ ผลการวิจัย ยุพิน ทองสงเสริม (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูโรงเรียนอาชีวเอกชน กลุ่มกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม พบว่า

2.1 ครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้มีการส่งเสริมครูให้เข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม (2549: รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2549) ที่มีการจัดโครงการประชุม อบรม ครูให้เข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นได้ ครูได้รับการส่งเสริมสนับสนุนผลักดันให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งครูผู้สอนยังมีความเข้าใจถูกต้องตรงกันในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งครูจะต้องพิจารณาก่อนว่า จะเริ่มต้นปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนได้มาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามีคึกกัน กระบวนการปรึกษาหารือ จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว อาจเป็นได้ว่า ครูที่สอนในสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่กำหนดไว้ว่าครูที่ทำการสอนในสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม แตกต่างกัน

2.2 ครูที่ทำการสอนในช่วงชั้นที่ต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารได้มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำครูไปศึกษาดูงาน มีการประชุม อบรม สัมมนา มีการจัดทำแผนบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พร้อมทั้งได้มีการประชุมครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติการเรียนรู้ให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดในการแก้ปัญหา ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ทักษะที่จำเป็น เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา มีการปฏิบัติ และปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทั้งด้านการเตรียมการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการกำกับติดตามและประเมินผล ความต้องการที่สำคัญในการบริหารกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการนี้ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร สถานที่ งบประมาณ และพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบูรณาการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงกับรายวิชาต่างๆ และการกำกับติดตาม ประเมินผลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว อาจเป็นไปได้ว่า ครูที่สอนในช่วงชั้นต่างกัน มีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้ว่าครูที่ทำการสอนในช่วงชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวางแผนให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การให้ผู้ปกครองสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาสื่อการสอนให้หลากหลาย นำภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้ มีการเผยแพร่สื่อต่อชุมชน ให้นักเรียนได้คิดค้นทำโครงการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการยกย่องชมเชยผู้เรียน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นในการเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ครูและผู้เรียนที่สนใจเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ และนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ครูสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้
2. ควรศึกษาความต้องการและความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2544). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: พลับพลีเคชั่น
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การทำหนังสือและสื่อการสอนสำหรับเลือกใช้ในโรงเรียน
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณสกลาตพรว. -----.
- (2545ก). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- .
- (2545ข). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- .
- (2545ค). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- .
- (2545ง). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- .
- (2546ก). คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานข.
- .
- (2546ข). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์.
- .
- (2546ค). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์.
- .
- (2550ก). ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา(2550-
2554). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการนักเรียน นักศึกษา และกิจการพิเศษ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- .
- (2550ข). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.
สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.moe.go.th/sufficiency/index.php?option>
- .
- (2550ค). ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เล่ม 6 อาชีวศึกษา).
กรุงเทพฯ: คณะทำงานบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน.
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- กิดานันท์ มะลิทอง. (2536). *เทคโนโลยีร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอดิชั่น เพรส โปรดักส์.
- คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). *เทคโนโลยีการศึกษา: ทฤษฎีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2550?). *โครงการประชุมทางวิชาการ “การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา”*. (เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. อัดสำเนา.
- ชัยวงศ์ พรหมวงศ์และคณะ. (2538). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี. (2543). *การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2533). *พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครูธนบุรี สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ทศนา แคมมณี. (2543). *แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา*. วารสารข้าราชการครู. 20(6): 25
- นิตยา สุวรรณศรี. (2541). *หลักสูตรและการจัดการประถมศึกษา*. อุดรดิตถ์: ภาควิชาหลักสูตร การสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ดารี บุญชู. (2548, มกราคม- มีนาคม). *การใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา*. วารสารวิชาการ. 8(1): 27
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปนัดดา พงศ์ณภาพิไล. (2543). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ*. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. อัดสำเนา.
- ประเวศ วะสี. (2540). *ยุทธศาสตร์การเรียนรู้*. วารสารคำคุณ. 3(7).
- ปรีชา อุปโยคิน. (2543?). *การเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตตามรอยเบื้องพระยุคลบาท*. (เอกสารประกอบการอบรม). กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการทหารเรือชั้นสูง. อัดสำเนา.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

ปริญญ์ พิบูลย์สรารุช. (2550?). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.

(เอกสารประกอบการอบรมสัมมนา). กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. อัดสำเนา.

ปริญญ์ พิบูลย์สรารุช. (2550). ทำความเข้าใจกับความคิดเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2550, จาก http://www.vec.go.th/doc/document/news/t_0449/mail.htm

พนิดา ปานอ. (2546). สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน. สารนิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์. (2545). บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาการพัฒนา).

ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒนา.

เพชรราภรณ์ รื่นรมย์. (2542, 11 พฤศจิกายน). เกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่กับการจัดการเรียน การสอน. วารสารวิชาการ. 20(8): 21.

ภิรมยา อินทรกำแหง (2548, กรกฎาคม- กันยายน). ขบวนการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

วารสารวิชาการ. 8(3): 8

มาร์ติน วิลเลอร์. (2545). วิธีคิดไม่ธรรมดาของมาร์ติน วิลเลอร์. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2550, จาก <http://www.chaiyo.com/education/konawtan.php?mcid=3300>

มาลี สินเครือ. (2544). การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรบัณฑิตศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). การบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นและราชการ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย.

- ยุพิน ทองสงเสริม. (2546). สภาพการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูโรงเรียนอาชีวเอกชน กลุ่มกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรบัณฑิตศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 2549. (2549). สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรสงคราม: กลุ่มนโยบายและแผนฯ
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น จัดพิมพ์.
- วนิดา จีประสิทธิ์. (2532). การบริหารและการบริการงานโสตทัศนศึกษา. นครปฐม: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วไลพร คุณุทัย. (2530). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู.
วสันต์ ทองไทย. (2548, กรกฎาคม- กันยายน). รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตพิสัยใน
การเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา. วารสารวิชาการ. 8(3): 30
- วัฒนพร ระบุทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส
วาริ ธีระจิตร. (2530). หลักและแนวปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
วัฒนาพานิช.
- วาสนา เพิ่มพูน. (2542). พฤติกรรมการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย. กรุงเทพฯ: สถาบัน
ราชภัฏธนบุรี.
- วิโรจน์ ศรีโสภา. (2536). การบริหารงานวิชาการ ในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง.
กรุงเทพฯ: กองพัฒนาบุคคล สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- วีณา มิตรยอดวงศ์. (2550). สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2550, จาก
http://www.obec.go.th/news/_develop_media/news12/sakonnakorn/weena-m/sec02p01.html
- วิมล วัฒนา. (2550). การกักตุนความรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้ชาวบ้าน สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน
2550. http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Default.aspx?Newsid
- สมชาย เทพแสง. (2547, เมษายน-มิถุนายน). โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ ทุนสำคัญในการพัฒนา
นักเรียน. วารสารวิชาการ. 7(2): 14-15
- สมร จารุณี. (2547, เมษายน- มิถุนายน). ก้าวใหม่เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ หนังสือเรียนที่เน้น
นักเรียนเป็นศูนย์กลาง. วารสารวิชาการ. 7(2): 37-38

- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2545). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการเฝ้าตามสภาพจริง. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ หจก เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สาธิตา สุวรรณสิงห์. (2545). ศึกษาการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนของข้าราชการ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. ปรินิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานกรุงเทพมหานคร. (2540). เครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกรุงเทพมหานคร
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2549ก). การสังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2550, จาก http://www.vijai.org/articles_data/show_topic.asp?Topicid=479
- . (2549ข). การสังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2550, จาก http://www.vijai.org/articles_data/show_topic.asp?Topicid=479
- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2545ก). แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- . (2545ข). การปฏิรูปการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำราญ ตติขรา. (2545). ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครู โรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมืองตราด. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาชัย อินทองคง. (2549). ทำความเข้าใจกับความคิดเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2550, จาก <http://www.thaingo.org/cgi-bin/content/content2/show.pl?0357>
- สุขุมลย์ ชลการ. (2548-2549, ธันวาคม- พฤษภาคม). "แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่". วารสารหาดีใหญ่วิชาการ. 3(6): 86-89
- สุนา ระบอบ. (2540). เอกสารประกอบการสอนกิจกรรมร่วมหลักสูตร. กรุงเทพฯ: ภาคหลักสูตร และการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.

- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน
- (2550). *เศรษฐกิจพอเพียง*. วารสารทางวิชาการ ราชภัฏกรุงเทพฯ 14(23): 21.
- สุจิต ชีรเวทย์. (2535). *สมุทรสงคราม 2535*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอเชียเพรส จำกัด.
- สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. (2550). *การศึกษาพอเพียง(ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง)*.
 กรุงเทพฯ: ซี.ซี.นอลลิติจิลิงค์.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2543). *แฟ้มสะสมงาน*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- ; สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2550). *การพัฒนาผลงานทางวิชาการสู่การเลื่อน
 วิทยฐานะ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2528). *การบริหารโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินติ้งเฮาส์.
- อนันต์ รัตนภานุสร. (2549). *ชุมชนเข้มแข็ง*. วารสารวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ. 13(22): 15
- อภิชัย พันธเสน. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนัก
 เศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2537) *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อารี พันธุ์ณี. (2538). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์
 ลิฟเพรส.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โอ.เอส.
 พรินติ้ง เฮาส์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2544). *แนวปฏิบัติ : กระบวนการวัดผลประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทไทยร่มเกล้า จำกัด.
- Dale, Edgar. (1975) *Auto-Visual Methods in teaching*. Newyork : Rinehart and Winston.
- Erickson, Alton W. (1971). *An Administering Instruction Media Programmes*. New York :
 The McMillan Co.
- Jackson., Phillip W. (1986). *Life in Classroom*. Chicago : Rinehart and Winston.
- Tickton, Sidney G. (1970) *An Evaluation of Instruction Technology*. New York :
 R.R. Boukey Co.
- Urbaski,Joseph Valentine. (1981). *"The Effects of Four E Strategies and the student's
 Relevant know ledge on the Meaningful Learning of a geometire
 Concept."*Dissertation Abstracts.
- Klein B.B. (1991). *Learning* New york : Mc Graw-Hill, INC.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
(แบบสอบถาม)

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครู

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความตามความจริง

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอน

ภาษาไทย

คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ศิลปะ

สุขศึกษาและพลศึกษา

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ภาษาต่างประเทศ

2. ช่วงชั้นที่ทำการสอน

ช่วงชั้นที่ 1

ช่วงชั้นที่ 2

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของครู

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการจะสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โปรดพิจารณาว่าข้อความใดตรงกับสถานการณ์ปฏิบัติจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับระดับการปฏิบัติจริง

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน					
2	ครูได้มีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สามัคคีกัน ในกระบวนการหาหรือเพื่อค้นหากิจกรรมปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตั้งเป้าหมายการสอนว่าจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ได้อย่างไร					
3	ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต จิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม					
4	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักความพอประมาณ เช่น ในการอุปโภคบริโภคแต่พอดี พอเหมาะ กับความต้องการของร่างกาย การวิเคราะห์ รายรับ-รายจ่ายของตน ความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หรูหรา					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนคำนึงถึงความมีเหตุผล หรือ การรู้เหตุรู้ผล โดยความคิด การพูด และการทำบนฐานของความรู้ที่มาและที่ไปของเรื่องนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิด จะหลุดออกจากเหตุนั้นได้ โดยอาศัยช่องทางใด และจะใช้วิธีการใด					
6	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว รู้จักการวางแผนอนาคต ทำการต่าง ๆ โดยยึดหลักการช่วยตนเอง พึ่งพาตนเอง					
7	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนใช้คุณธรรมนำความรู้ หลักธรรมคำสอนทางศาสนาในการดำเนินชีวิต					
8	ครูปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทย					
9	ครูให้ผู้เรียนทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน การปรับตัวในการทำงานร่วมกัน การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ					
10	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยแหล่งเรียนรู้หลากหลาย ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ครูส่งเสริมการรวมตัวกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันของชุมชน/ชมรมของนักเรียน โดยใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมในการวางแผนดำเนินการ ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวให้เต็มที่ และเติบโตอย่างมั่นคงสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
12	ครูมีส่วนในการอบรม/ประชุมนักเรียน จัดกิจกรรม/โครงการหรือนิทรรศการในโรงเรียน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักถึงคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
13	ครูได้มีส่วนในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแก่นักเรียน					
14	ครูได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีวิธีคิด บุรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกประยุกต์ ปฏิบัติสู่การดำรงชีวิต					
15	ครูจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่เชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนกลุ่มสาระของท่านตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุขและภาคภูมิใจ					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16	<u>ด้านการใช้สื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้</u> ครูได้ใช้แหล่งเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนองค์กรในชุมชน เช่น สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร คุรุภูมิปัญญาไทย ปราชญ์ชาวบ้าน					
17	ครูมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การจัดมุมความรู้ ป้ายนิเทศเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
18	ครูใช้เพลง บทกลอน หนังสือ เอกสารประกอบการเรียนสำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
19	ครูใช้ใบงานให้นักเรียนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของตนเองและครอบครัว					
20	ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การใช้ห้องสมุด การใช้อินเทอร์เน็ต					
21	ครูได้ขอความร่วมมือจากคุรุภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาให้ความรู้เฉพาะทางกับนักเรียน					
22	ครูมีการค้นหาหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
23	ครูมีการผลิตสื่อขึ้นใช้เองในโรงเรียนเพื่อเป็นการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
24	ครูมีการเผยแพร่สื่อ/แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสู่ชุมชน					
25	ครูมีส่วนขับเคลื่อนให้สถานศึกษาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเหมาะสม					
26	ครูสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริม ยกย่องคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม					
27	ครูได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดทำโครงการเรียนรู้ที่หลากหลายตามศักยภาพสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
28	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียน					
29	ครูส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของการปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การดำเนินงานเกษตรแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาของท่าน					
30	ครูเน้นให้นักเรียนได้นำหลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31	<u>ด้านการวัดผลและประเมินผล</u> ครูประเมินผู้เรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
32	ครูประเมินผู้เรียนด้านทัศนคติเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
33	ครูมีการประเมินผู้เรียนในการเผยแพร่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ครอบครัว/ชุมชนด้านการปฏิบัติ					
34	ครูมีการประเมินผู้เรียนในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน					
35	ครูมีการยกย่อง ชมเชย ผู้เรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
36	ครูนำผลงาน โครงการงานของนักเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดทำป้ายนิเทศ หรือนิทรรศการ					
37	ครูมีการกำหนดเกณฑ์การวัดประเมินผลการเรียนรู้โดยคำนึงถึงผลการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วย					
38	ครูออกแบบเครื่องมือหลากหลาย เช่น แบบสังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม อภิปราย ถาม – ตอบ การสังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติงาน สำหรับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
39	ครูใช้เครื่องมือหลากหลายในการวัดและประเมินผลด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ เหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					
40	ครูประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี					
41	ครูประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการรู้จักใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ในประเทศอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และเพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคง					
42	ครูประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมสอดคล้องกับความจำเป็นของตนเอง การมีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน					
43	ครูประเมินผู้เรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการรู้จักประหยัด มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ					
44	ครูให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผล การปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน					

ข้อที่	สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
45	ครูมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ประเมินผล การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การปฏิบัติในสถานศึกษาของท่าน					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ อาจารย์พิเศษ ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง อาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นายเผด็จ บุญทรง ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม
5. นายแมนสรวง เฟื่อง ศึกษาพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม

ประวัติผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นายวีระ ปันทรัพย์
วัน เดือน ปีเกิด	31 ตุลาคม 2496
สถานที่เกิด	จังหวัด สมุทรสงคราม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	49/3 ถนนราษฎร์ประสิทธิ์ ตำบลแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม 75000 โทร. 0 3471 3786
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม สมุทรสงคราม 75000 โทร. 0 3471 1170
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2516	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา จาก วิทยาลัยครูจันทระเกษม
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง (คณิตศาสตร์) จาก วิทยาลัยครูจันทระเกษม
พ.ศ. 2526	ศษ.บ. (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2551	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ